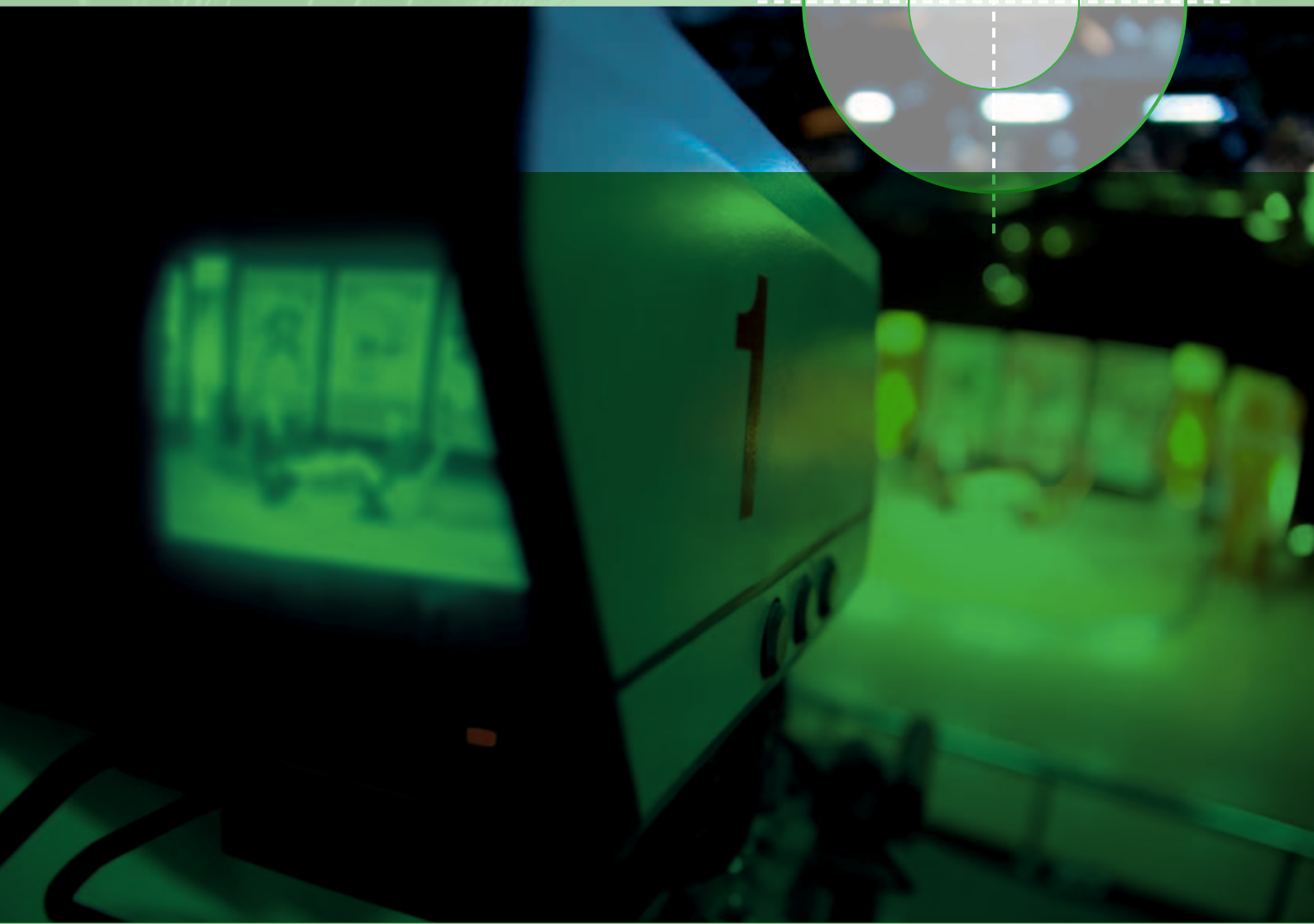

Cross Media in cijfers

Cross Media Monitor
Gooi en Vechtstreek
2010-2011

Titel

Gooi en Vechtstreek
Cross Media Monitor 2010-2011

April 2011

© Stichting iMMovator, april 2011

Vereenvoudiging en/of openbaarmaking van deze publicatie is niet toegestaan, behalve indien hiervoor schriftelijk toestemming is gekregen van Stichting iMMovator Cross Media Network. Citeren uit de Cross Media Monitor is alleen toegestaan met bronvermelding.

Auteurs

Olaf Koops MSc, TNO
Prof. dr. Paul Rutten
ir. Frank Visser, Stichting iMMovator

Ontwikkeling

De Cross Media Monitor 2010-2011 is een initiatief van iMMovator Cross Media Network en bouwt voort op het werk dat is verricht voor de Cross Media Monitor 2008 en 2006. Het format voor de Cross Media Monitor werd in 2006 ontwikkeld door het lectoraat Media- en Entertainmentmanagement van de Hogeschool INHOLLAND i.s.m. iMMovator. TNO leverde de kwantitatieve analyse voor de Cross Media Monitor 2010-2011.

iMMovator
cross media network

TNO innovation
for life

GEWEST

GOOI EN VECHTSTREEK

Financiering

DE CROSS MEDIA MONITOR IS MEDE GEFINANCIERD MET STEUN VAN HET EUROPEES FONDS VOOR REGIONALE ONTWIKKELING VAN DE EUROPESE COMMISSIE

Productie

Ontwerp: BWS-Excelsior, Haarlem
Print: All-In Printing, Haarlem
Oplage: 200

Distributie

Stichting iMMovator

U kunt de digitale versie van deze publicatie ook downloaden op www.immovator.nl

Hard copies zijn te bestellen bij iMMovator of op info@immovator.nl of tel 035 - 6777 507

Meer informatie over iMMovator, de Cross Media Monitor en de mogelijkheden voor maatwerkproducten op basis van de Cross Media Monitor is te vinden op www.immovator.nl

	Samenvatting	4
1.	Inleiding	8
	1.1 ICT, creatieve industrie en regionale concurrentiekracht	9
	1.2 Analyse en methodiek	10
	1.3 Leeswijzer	10
2	De regionale economie van de Gooi en Vechtstreek	12
	2.1 De economie van de Gooi en Vechtstreek: regionale structuur en samenhang	13
	2.2 De economie van de Gooi en Vechtstreek op gemeenteniveau	15
	2.3 De impact van ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek	17
	2.4 Samenvatting en conclusies	19
3	ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek	22
	3.1 Werkgelegenheid in 2009	23
	3.2 Groei werkgelegenheid	31
	Uitgelicht - Ontwikkelingen in de creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek	36
	Uitgelicht - Ontwikkelingen in de ICT-sector in de Gooi en Vechtstreek	37
	3.3 Vestigingen en werkgelegenheid naar grootteklasse	38
	3.4 Omzet	41
	3.5 Samenvatting en conclusies	42
4	Conclusies en Aanbevelingen	44
	4.1 Werkgelegenheid in regionaal en nationaal perspectief	45
	4.2 Economische structuur: contentindustrie dominant	45
	4.3. Groei	46
	4.4 Inbedding	46
	4.5 Visie en aanbevelingen	46
	Bijlagen	50
	1.1 Hilversum	51
	1.2 Overig Gooi en Vechtstreek	55
	1.3 Operationele definities ICT en creatieve industrie	59

Samenvatting

De totale economie van de Gooi- en Vechtstreek is goed voor een toegevoegde waarde van 6,5 miljard euro in 2009.

Dat is 8 procent van de toegevoegde waarde van de Metropool Regio Amsterdam (85,8 miljard euro) in 2009 en 1,3 procent van de landelijke toegevoegde waarde (508,2 miljard euro).

Over de gehele periode 1996 -2009 groeide de economie van de Gooi en Vechtstreek gemiddeld met 1,3 procent jaarlijks. Van 2004 tot 2009 is er jaarlijks een krimp van 0,3 procent per jaar.

Prognoses duiden erop dat deze krimp de komende jaren voortduurt. De mogelijkheden voor groei worden beperkt door een gebrek aan ruimte. Daardoor kan er nauwelijks sprake zijn van bedrijfsuitbreidingen en nieuwe vestigingen. Ook de ruimte voor nieuwe woningbouw is beperkt. De Gooi en Vechtstreek kampt als enige regio in de Metropool Regio Amsterdam met een terugloop van de potentiële beroepsbevolking. Die telt in 2009 156 duizend mensen waarvan feitelijk 106 duizend actief.

De Gooi en Vechtstreek is belangrijk voor de werkgelegenheid van de eigen inwoners (60 duizend), voor pendelaars uit de rest van de Metropool Regio Amsterdam (20 duizend) en pendelaars uit de rest van Nederland (46 duizend).

De economie van de Gooi en Vechtstreek is een belangrijke werkverschaffer voor de eigen bevolking, voor mensen van buiten de Metropool Regio Amsterdam en voor mensen van daarbinnen, in die volgorde.

De economische structuur van de Gooi en Vechtstreek, met een sterke dienstensector en weinig industrie en landbouw, vertoont sterke overeenkomsten met die van Groot Amsterdam en Utrecht en omstreken.

De Gooi en Vechtstreek profiteert van de ligging tussen twee grootstedelijke economieën en weet gelijksoortige bedrijvigheid aan zich te binden als in beide grote steden. De regio heeft een sterke contentindustrie, meer in het bijzonder een sterk cluster van bedrijven die hun oorsprong kennen in de omroep en entertainmentindustrie en zich nu ontwikkelen tot crossmedia bedrijven.

De contentindustrie in de Gooi en Vechtstreek behoort, binnen de Metropool Regio Amsterdam, tot de vijf meest omvangrijke en gespecialiseerde clusters van bedrijvigheid.

In de Gooi en Vechtstreek zijn in de combinatie van creatieve industrie en ICT ruim 20 duizend banen te vinden. Dat komt neer op 17,8 procent van de totale werkgelegenheid in de Gooi en Vechtstreek. Hilversum eist met ruim veertien- van de 20 duizend banen in het Gooise cross media cluster een centrale rol op. De mediastad pakt daarmee 70 procent van alle banen in ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek. Echter ook in de omliggende gemeenten zijn deze sectoren van bijzonder belang voor de werkgelegenheid.

De groei van creatieve industrie en ICT in de Gooi en Vechtstreek blijft in 1996-2009 met 1,9 en 0,5 procent, achter bij het gemiddelde van deze sectoren in Nederland. In 2007-2009 is er sprake van krimp van 0,6 en 2,1 procent. Toch zijn deze sectoren gezamenlijk goed voor 13,5 procent van alle nieuwe regionale banen in de periode 1996-2009.

De sterkste teruggang in de recente jaren geldt voor de bedrijfstakken radio en televisie (-256 banen) en vervaardiging ICT hardware (-593 banen). Binnen de contentindustrie in de Gooi en Vechtstreek, die grotendeels bestaat uit bedrijven in de mediasector, leveren de grote en middelgrote mediabedrijven banen in en groeien de kleine. Vooral in Hilversum zijn de grotere mediabedrijven gevestigd, wat de krimp in de mediastad voor een belangrijk deel verklaart.

De contentindustrie in de Gooi en Vechtstreek is sterk ingebed in de nationale economie en minder in de Metropool Regio Amsterdam. Regionale en nationale relaties van bedrijven uit het Hilversumse contentcluster worden vooral onderhouden binnen de eigen sector en daarnaast met commerciële dienstverlening, economie en recht en overige zakelijke diensten.

De multiplier die van toepassing is op de contentindustrie ('media, ontwerp en kunst') in de Gooi en Vechtstreek is voor de gehele Nederlandse economie 1,82. Dat houdt in dat wanneer er sprake is van een groei in de sector, een effect in de rest van de economie volgt van 0,82 van de waarde van die groei. Van dat effect van 0,82 slaat echter slechts 0,18 neer in de Metropool Regio Amsterdam; daarmee is de verankering in de regionale economie beperkt.

De toekomst van de contentindustrie in de Gooi en Vechtstreek is nauw verbonden met het proces van digitalisering. De sector is terechtgekomen in een nieuwe fase van zijn ontwikkeling. De structuurverandering die daaruit voortvloeit, heeft consequenties voor regionale economieën die drijven op dit soort bedrijvigheid.

De traditionele contentindustrie laat een duidelijke ontwikkeling richting cross media zien, als gevolg van digitalisering. Allerlei combinaties met de ICT sector zorgen voor innovaties en liggen ten grondslag aan de ontwikkeling in de richting van de zogenaamde creatieve netwerkeconomie. Die ontwikkeling heeft gevolgen voor de structuur van het Gooise cluster van crossmediale bedrijvigheid.

De samenballende kracht van het contentindustriecluster in de Gooi en Vechtstreek vloeit maar in geringe mate voort uit zijn regionaal economische verankering. De ontwikkeling van de creatieve netwerkeconomie zal de verbinding van het cluster met de nationale en de internationale economie eerder versterken dan verzwakken, ten koste van lokale inbedding.

De crossmedia bedrijvigheid in de Gooi en Vechtstreek is maar in beperkte mate lokaal en regionaal verankerd. Bovendien vinden de economische relaties van bedrijven in de regionale industrie binnen de eigen sector plaats. Voorts trekt de economie in de Gooi en Vechtstreek een uitzonderlijk groot aantal buitenregionale pendelaars aan. De media-economie wordt steeds meer een creatieve netwerkeconomie waarbij de spelers beweeglijker, ongebondener en kleiner van omvang worden. Mediabedrijven zijn steeds vaker mondiaal actief, waar transnationale bedrijven de toon zetten. Tegelijkertijd formeert de industrie zich niet langer langs traditionele lijnen van de distributietechnologieën. De structuur wordt diffuser. Daarmee wordt de directe economische binding van het Gooise contentcluster zwakker.

Omdat de factoren die de noodzaak tot nabijheid van bedrijven in het mediacluster die in het verleden golden in het nieuwe tijdperk niet of minder gelden, kan het voortbestaan van het Gooise mediacluster op termijn in gevaar komen.

De kans daarop groeit omdat er de laatste jaren sprake is van een verbreding van relaties tussen verschillende mediadomeinen, ook wel aangeduid als convergentie. Daar komt bij dat in de voorbije jaren duidelijk is geworden dat het belang van relaties tussen de contentindustrie en andere domeinen van de economie groeit, wat wellicht gaat leiden tot andere vormen van clustering. Een belangrijke vraag is of de bedrijven die zich in het centrum van de Gooi en Vechtstreek bevinden ruimtelijk en in termen van andere condities goed genoeg gepositioneerd zijn om die verbindingen aan te gaan, of dat andere combinaties op andere locaties meer voordelen bieden. Crossmedia bedrijven die werken met en voor bedrijven uit verschillende sectoren zijn gebaat bij een regionale economie die zich kenmerkt door gerelateerde variëteit; een gevarieerde sectorale samenstelling die kansen op innovaties door cross-overs vergroot, zoals economische samenwerkingsrelaties, op migratie van personeel van de ene sector naar de andere (waarmee kennis mee overgaat) of op gezamenlijke innovatietrajecten. De Gooise contentindustrie moet daarom de relaties met andere sectoren in de regio en binnen de Metropool regio verkennen. Het concept 'applied health games', waarbij sprake is van samenwerking tussen contentindustrie en zorgsector, is een interessant ontwikkelings- en innovatietraject.

Gezien de relatief beperkte omvang en diversiteit van de Gooi- en Vechtse economie ligt het voor de hand diverse relaties vanuit het Gooise mediacluster met andere clusters buiten de regio te onderzoeken en uit te werken.

Vanuit het mediacluster in de Gooi en Vechtstreek moet op basis van specifiek eigen competenties en concurrentiekracht gewerkt worden aan netwerkvorming ten bate van innovatie en exploitatie op een bredere schaal dan de regio. Daartoe heeft een project als Breednet een belangrijke basis gelegd zowel binnen als buiten de regio. Met de Dutch Media Hub wordt op mondiale schaal de vernetwerking ingevuld, in combinatie met de connectieve kracht van de AMS-IX in de hoofdstad en de mogelijkheid van opslagcapaciteit door het creëren van Almere Data Capital. Het contentcluster moet profiteren van vliegwieleffect dat dit kan opleveren voor de ontwikkeling van de kracht van de crossmedia industrie in de Gooi en Vechtstreek en de andere regio's in haar nabijheid. Het spreekt voor zich dat, wil het Gooi en Vechtse cluster zijn kracht en aantrekkelijkheid behouden er, behalve aan dit soort grensoverschrijdende projecten, voortdurend gewerkt moet worden aan competentie- en talentontwikkeling en innovatiekracht en gunstige lokale vestigingscondities. Dat is een voorwaarde om aantrekkelijk te blijven als partner en ontwikkelaar in de mondiale creatieve netwerkeconomie.

De Noordvleugel van de Randstad, met Amsterdam als onbetwist centrum, is de economische motor van Nederland. De Noordvleugel strekt zich uit van Amersfoort en Utrecht via Hilversum en Almere tot Amsterdam, Zaanstad, Haarlem en Haarlemmermeer.

Binnen de Noordvleugel bevinden zich tientallen gemeenten. Blaricum, Bussum, Hilversum, Huizen, Laren, Muiden, Naarden, Weesp en Wijdmeren hebben zich georganiseerd in het Gewest Gooi en Vechtstreek. Deze studie gaat over de economische kracht van de creatieve industrie en ICT in dit gewest.

1.1 ICT, creatieve industrie en regionale concurrentiekracht

De sectoren ICT en creatieve industrie zijn belangrijke pijlers van de economie in de Gooi en Vechtstreek. De regio kan bogen op een sterke traditie in deze sectoren en laat landelijk een hoge specialisatie daarin zien. ICT en creatieve industrie zijn met elkaar vervlochten. Dat komt tot uiting in de zogenaamde contentbedrijven, die zowel tot de ICT-sector als tot de creatieve industrie gerekend worden. De contentindustrie is in de Noordvleugel geconcentreerd.

Ondanks de ligging van de Gooi en Vechtstreek tussen twee economische grootmachten, Amsterdam en Utrecht, is het opmerkelijk dat de Gooi en Vechtstreek een netto een inkomende pendel heeft van werkenden die elders wonen. Anders dan op basis van de ligging verwacht zou worden, trekken meer mensen naar de Gooi en Vechtstreek om er te werken, dan er uitgaan om elders hun brood te verdienen. Opmerkelijk is verder dat van de inwoners van Hilversum een uitzonderlijk groot deel in de eigen gemeente werkt.

Deze kenmerken maken de Gooi en Vechtstreek tot een bijzondere regio die in deze speciale editie van de Cross Media Monitor nader belicht wordt.

De Cross Media Monitor is in 2006 ontwikkeld vanuit de wens om inzicht te krijgen in de economische ontwikkelingen binnen deze voor de Noordvleugel zo belangrijke vorm van bedrijvigheid. Inzicht in het gecombineerde belang en ontwikkeling van de creatieve industrie en ICT op regionaal niveau ontbrak tot 2006. De sterke aanwezigheid en de verwachte betekenis van beide sectoren voor innovatie en concurrentie voedt de behoefte aan dieper inzicht in de dynamiek die deze sectoren kenmerkt. De uitkomsten van de monitor biedt aanknopingspunten voor beleid gericht op ICT en creatieve industrie en voor evaluatie ervan.

In 2006 is eerder een regio-editie voor de Gooi en Vechtstreek gepubliceerd. In de voorliggende editie is meer dan voorheen aandacht besteed aan de economische samenhang in de Gooi en Vechtstreek. Pendelstromen binnen en buiten de regio zijn in kaart gebracht om de samenhang binnen de regio en in breder verband binnen de Noordvleugel te verhelderen.

1.2 Analyse en methodiek

De monitor omvat een analyse van kwantitatieve gegevens over werkgelegenheid, aantal vestigingen, omzet en toegevoegde waarde afkomstig uit een aantal verschillende databestanden. Daarbij gaat het allereerst om het Landelijk Informatiesysteem Arbeidsplaatsen en Vestigingen (LISA). Deze bron bevat gegevens over alle te onderzoeken gemeenten en maakt een vergelijking op het gewenste gedetailleerde niveau van de Standaard Bedrijfsindeling (SBI) mogelijk. Hier is in het bijzonder de omvang van ICT en creatieve industrie, in termen van vestigingen, arbeidsplaatsen en omzet, onderzocht. Ook is een vergelijking gemaakt met andere relevante sectoren van de economie. De omzet in de sectoren is berekend aan de hand van de Nationale Rekeningen.

Deze editie van de Cross Media Monitor Gooi en Vechtstreek is gebaseerd op een nieuwe Standaard Bedrijfsindeling, die ook is gebruikt in de Cross Media Monitor 2010. De dynamiek in de economie en het bedrijfsleven leidt tot een continue discussie over de indeling van bedrijfstakken en de afbakening van sectoren. In Nederland wordt deze indeling aangeduid met de term Standaard Bedrijfsindeling. De jongste herziening dateert van 2008 en werd doorgevoerd als onderdeel van een Europese harmonisatie van statistieken. Dit heeft onder meer gevolgen gehad voor de indeling van de bedrijfstakken in de creatieve industrie. Sommige bedrijfstakken worden opeens zichtbaar, zoals gaming; terwijl andere uit beeld verdwijnen. Dat laatste is bijvoorbeeld het geval bij de ontwerp bureaus voor stedenbouw, verkeer en ruimte. Deze vormen in de nieuwe indeling een niet herleidbaar onderdeel van een generieke SBI-code die de verschillende typen ingenieursbureaus samenvoegt.

Een nieuwe definitie van creatieve industrie was noodzakelijk met het oog op herhaalbaarheid van het kwantitatieve onderzoek. Deze operatie is aangegrepen om op basis van inhoudelijke argumenten een aantal bedrijfstakken toe te voegen. Daarbij gaat het om bedrijfstakken waarbinnen het creëren en exploiteren van betekenis en symboolwaarde steeds belangrijkere activiteiten zijn geworden of die ondersteunend zijn aan deze activiteiten. Voor een uitgebreide toelichting op de nieuwe definitie zij verwezen naar Cross Media in cijfers, deel 1 van de Cross Media Monitor 2010.

1.3 Leeswijzer

De verdere opbouw van dit rapport is als volgt.

Hoofdstuk twee heeft betrekking op de regionale economie van de Gooi en Vechtstreek. Daarin komen aan bod het belang van de verschillende sectoren in de regio en de pendelstromen van en naar de Gooi en Vechtstreek. Vervolgens worden de gemeenten in de Gooi en Vechtstreek vergeleken op hun werkgelegenheidsaandeel in verschillende sectoren en worden de pendelstromen tussen de gemeenten behandeld. Tenslotte komen de multipliers van enkele sectoren aan bod: Welk effect heeft een op- of neergang van een specifieke sector in de Gooi en Vechtstreek op andere regio's?

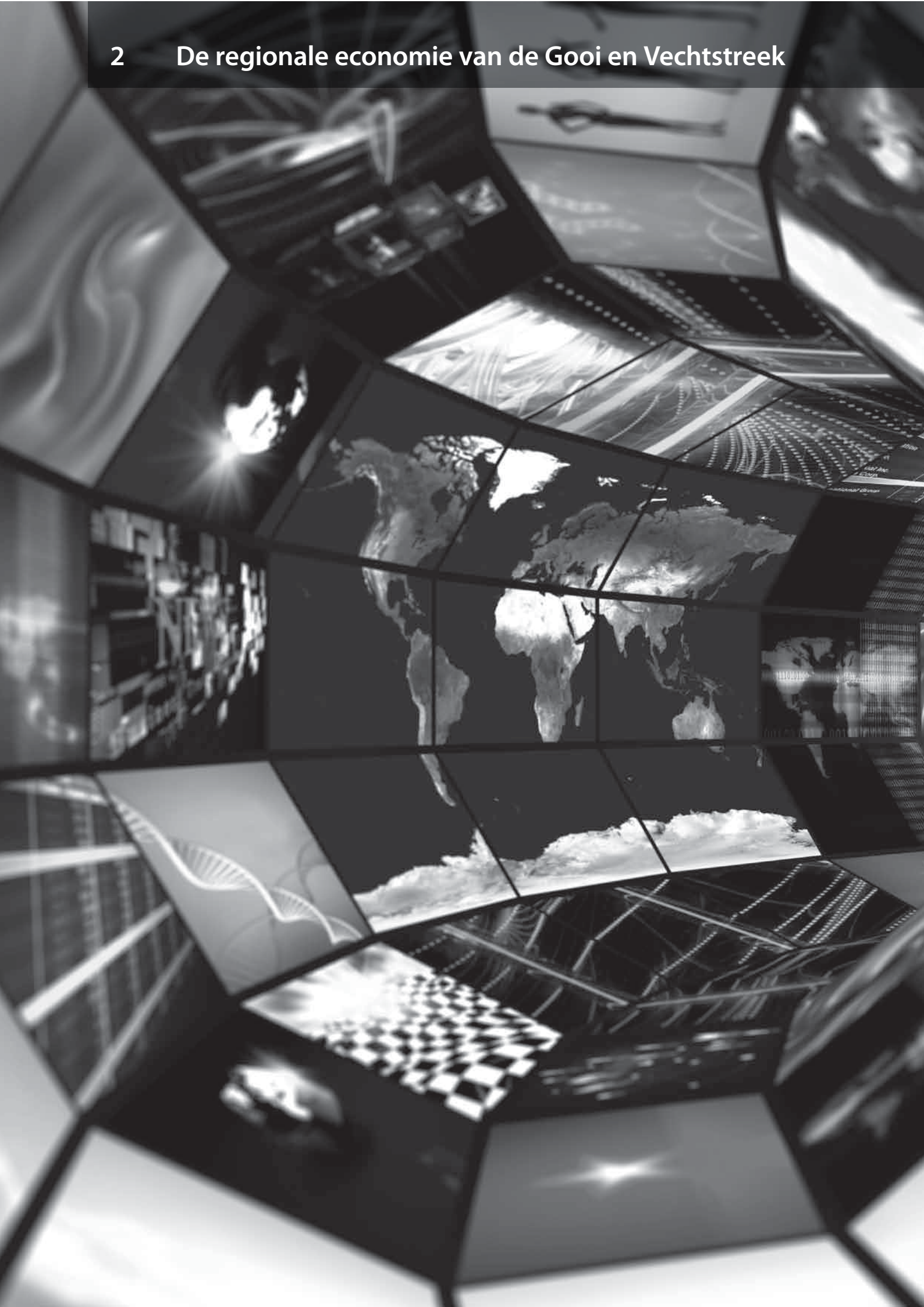
Hoofdstuk drie belicht het belang en de ontwikkeling van creatieve industrie en ICT in de Gooi en Vechtstreek aan de hand van een aantal kaarten en tabellen. De kaarten laten zien in welke gemeenten verschillende onderdelen van creatieve industrie en ICT onder- of oververtegenwoordigd zijn ten opzichte van het Nederlands gemiddelde. De tabellen laten zowel de lange termijn ontwikkeling zien (1996-2009) als de meest recente (2007-2009).

Hoofdstuk vier bevat de belangrijkste conclusies en aanbevelingen voor beleid.

De bijlagen bevatten meer uitgebreide informatie over Hilversum en de overige gemeenten van de Gooi en Vechtstreek.

h1

In dit onderzoek staan ICT en creatieve industrie centraal. Met het Mediapark is Hilversum de meest gespecialiseerde gemeente in deze sector in Nederland. Maar ook de omliggende gemeenten van de Gooi en Vechtstreek kennen specialisaties in ICT en creatieve industrie. Voor bepaalde segmenten in deze sectoren zijn de andere gemeenten binnen de Gooi en Vechtstreek als vestigingsplaats zelfs geschikter dan Hilversum. In hoofdstuk drie gaan we hier dieper op in. In dit hoofdstuk komt de algemene regionaal-economische structuur van de Gooi en Vechtstreek aan de orde. Zij vormt de context waarbinnen creatieve industrie en ICT gedijen.

2.1 De economie van de Gooi en Vechtstreek: regionale structuur en samenhang

De Gooi en Vechtstreek ligt tussen het stedelijk gebied van Amsterdam en Utrecht en bestaat uit de gemeenten Hilversum, Huizen, Bussum, Weesp, Muiden, Naarden, Laren, Blaricum en Wijdmeren. De gemeenten zijn samen goed voor een toegevoegde waarde van 6,5 miljard euro in 2009 (Zie Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam, 2011).

De economie van de Gooi en Vechtstreek groeit sinds 1995 maar in mate, jaarlijks gemiddeld met 1,3 procent, tegenover 2,1 procent in heel Nederland en 2,7 procent in de Metropoolregio Amsterdam. In de periode 2004-2009 is er sprake van een lichte krimp in de Gooi en Vechtstreek (-0,3 procent per jaar). Belangrijkste oorzaak is de beperkt beschikbare ruimte voor bevolkingstoename en nieuwe bedrijvigheid. Naar het zich laat aanzien duurt die krimp de komende jaren voort (Zie Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam, 2011, zie hiervoor tabel 2.1).

De economische structuur van de Gooi en Vechtstreek vertoont sterke gelijkens met die van de nabijgelegen grote stedelijke agglomeraties Amsterdam en Utrecht. Ook daar is er een sterke focus op commerciële dienstverlening en een relatief kleine rol voor landbouw en industrie. De economie van de Gooi en Vechtstreek is daarmee sterk verweven met die van de Metropoolregio. Uitzondering op dit patroon is de sterke chemiesector (vooral in Weesp) met een toegevoegde waarde van ruim 200 miljoen euro en een locatiequotiënt van 172. De locatiequotiënt is een maat voor economische specialisatie en drukt het relatieve aandeel van een sector in de Gooi en Vechtstreek uit ten opzichte van het sectoraandeel in de nationale economie (die is op 100 gesteld). Naast chemie springen de sectoren 'media, ontwerp en kunst', groothandel en onroerend goed er uit in de Gooi en Vechtstreek. De sector 'media, ontwerp en kunst' is op een geaggregeerd sectorniveau geconstrueerd en overlapt grotendeels met de creatieve industrie. Andere dienstverlenende sectoren, zorg en consumentendiensten zijn licht oververtegenwoordigd in de Gooi en Vechtstreek.

Merk op dat de sector ICT en telecommunicatie in tabel 2.1 niet overeenkomt met de definitie van ICT die in deze cross media monitor wordt gehanteerd. Zo wordt content in deze definitie niet tot ICT gerekend, in tegenstelling tot in deze studie.

Een belangrijk onderdeel van de economische karakteristiek van een regio is de mate waarin de banen die in de regio worden aangeboden, zorgen voor een netto overschot of een netto tekort als het gaat om pendel van werknemers. In het geval van een overschot vervullen meer mensen van buiten de regio een baan in de regio dan dat er mensen van binnen de regio elders werkzaam zijn. Dat impliceert een regionale werkgelegenheidsfunctie.

In tabel 2.2 is de regionale pendelmatrix van de Metropoolregio Amsterdam weergegeven. Hierin staan de pendelstromen tussen de verschillende gebieden in deze regio en de rest van Nederland weergegeven. Opvallend is dat de Gooi en Vechtstreek een werkfunctie vervult. Dat wil zeggen dat de Gooi en Vechtstreek dagelijks een netto inkomende pendelstroom heeft (Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam, 2011) en dat is opvallend voor een gebied met een lage dichtheid gesitueerd tussen twee stedelijke gebieden. Blijkbaar profiteert de Gooi en Vechtstreek van de gunstige ligging tussen twee grote, economisch succesvolle stedelijke gebieden. Het gebied blijkt interessant voor de vestiging van bedrijven die relaties met Amsterdam en Utrecht onderhouden, wat de gelijkens van de economische structuur van de Gooi en Vechtstreek met Amsterdam en Utrecht verklaart.

Tabel 2.1: Toegevoegde waarde per sector in de Gooi en Vechtstreek, gemiddelde jaarlijkse groei (1995-2009) en de locatiequotiënt

Sector	Toegevoegde waarde 2009	Toegevoegde waarde groei 1995-2009	Locatiequotiënt
	<i>in miljoenen euro</i>	<i>in % per jaar</i>	<i>Nederland = 100</i>
Landbouw en visserij	17	0,6	20
Food & flowers	37	-6,3	15
Chemie	205	2,2	172
Basismetaal	7	-0,4	31
Overige industrie	128	-9,8	22
Water en energie	9	-6,5	3
Bouw	228	-1,7	65
Groothandel	752	3,2	247
Consumentendiensten	797	1,5	126
Zeetransport	14	15,3	59
Luchttransport	0	-	4
Overig transport	212	2,2	65
Overheid	322	0,2	66
Financiën, advies en recht	822	5	100
Onroerend goed	625	-0,2	160
ICT en telecommunicatie	257	7,4	125
Kennis	271	1,3	69
Zorg	730	1,6	115
Media, ontwerp en kunst	698	0,9	368
Overige zakelijke diensten	400	5,9	108
Totaal Gooi en Vechtstreek	6.532	1,3	100

Bron: Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam (2011)

De Gooi en Vechtstreek kampt echter tegelijkertijd met een afnemende potentiële beroepsbevolking. De regionale potentiële beroepsbevolking (iedereen in de leeftijd van 15 tot 65 jaar) telt 156 duizend mensen in 2009 en laat sinds 1995 een terugloop zien. De Gooi en Vechtstreek is de enige regio binnen de Metropoolregio Amsterdam die een dergelijke krimp laat zien. Van de 156 duizend potentieel werkenden zijn er 106 duizend feitelijk werkzaam.

Het aanbod van werkgelegenheid in de regio Gooi en Vechtstreek is relatief groot, wat resulteert in het werken van 57 procent van de beroepsbevolking in de eigen regio. Binnen de Metropoolregio Amsterdam is dit aandeel alleen in de gemeente Amsterdam met 72 procent nog hoger (Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam, 2011).

Van de 106 duizend werkzame personen uit de Gooi en Vechtstreek zijn er 60 duizend werkzaam in de regio. De resterende 46 duizend pendelen naar andere regio's. Van de uitgaande pendel gaat meer dan de helft richting de metropoolregio Amsterdam (hoofdzakelijk de gemeente Amsterdam). Het overige deel van

de pendel gaat naar de rest van Nederland. Van de inkomende pendelaars is een derde afkomstig uit de metropoolregio Amsterdam en tweederde uit de rest van het land (Utrecht, Gelderland etc.). De Gooi en Vechtstreek heeft per saldo een lichte pendeluitstroom met de metropoolregio Amsterdam (-5 duizend). Dat wil zeggen dat er licht meer inwoners uit de Gooi en Vechtstreek in Amsterdam werken dan Amsterdammers in de Gooi en Vechtstreek. Het pendeloverschot met de rest van Nederland is echter fors: 25 duizend. De Gooi en Vechtstreek biedt relatief veel mensen van elders een baan: 9 duizend uit Almere/Lelystad, 8 duizend uit Amsterdam en 46 duizend uit de rest van Nederland (buiten de metropoolregio Amsterdam).

Tabel 2.2: Pendelmatrix Metropoolregio Amsterdam, 2009

Werkregio	IJmond	Agglomeratie Haarlem	Zaanstreek	Waterland	Amsterdam	Haarlemmermeer e.o	Overig Amstel-Meerlanden	Gooi en Vechtstreek	Almere/Lelystad	Overig NL	Totaal
IJmond	47	4	2	0	2	1	0	0	0	23	80
Agglomeratie Haarlem	10	51	2	1	5	6	1	0	1	20	95
Zaanstreek	3	1	38	4	5	0	0	0	1	15	68
Waterland	0	0	3	32	3	0	0	0	0	16	55
Amsterdam	10	15	19	27	266	16	22	13	28	154	570
Haarlemmermeer e.o	5	14	3	2	24	55	6	3	6	61	179
Ov. Amstel-Meerlanden	1	2	1	2	16	5	16	2	4	28	78
Gooi en Vechtstreek	0	1	1	1	8	1	1	60	9	46	126
Almere/Lelystad	0	0	0	0	1	1	0	3	56	44	107
Overig NL	12	13	7	7	48	13	6	21	20		147
Totaal	88	99	75	77	370	99	53	106	125	407	

Bron: Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam (2011)

2.2 De economie van de Gooi en Vechtstreek op gemeenteniveau

In deze paragraaf staat de binnenregionale samenhang in de Gooi en Vechtstreek centraal. Helaas zijn de gegevens van het CBS, die ten grondslag lagen aan de Amsterdamse Economische Verkenningen en die ook uitgangspunt van deze analyse vormen, niet op gemeenteniveau beschikbaar.

In tabel 2.3 is de economische structuur van de negen gemeenten in de Gooi en Vechtstreek weergegeven op basis van tien brede economische sectoren. Het werkgelegenheidsaandeel in elk van die sectoren per gemeente is bepaald op basis van het aantal banen in 2009, volgens LISA. Hilversum is met 49.670 banen goed voor ruim 44 procent van het totaal aantal banen in de Gooi en Vechtstreek. Huizen (14.750 banen), Bussum (11.080 banen) en Weesp (9.520 banen) volgen op gepaste afstand.

Kijken we naar ICT en creatieve industrie dan zien we dat Hilversum eruit springt met een werkgelegenheidsaandeel van 28,8 procent. Maar ook in de andere gemeenten (met uitzondering van Blaricum) ligt het werkgelegenheidsaandeel van beide sectoren ruim boven het nationaal gemiddelde van 6,5 procent.

De focus op commerciële dienstverlening in combinatie met een beperkte rol voor landbouw en industrie zien we in alle gemeenten in de regio terug. Maar er zijn ook verschillen in structuur. De gemeenten ten noordwesten van Hilversum (Weesp, Naarden, Muiden) liggen meer in de invloedssfeer van Amsterdam en Schiphol. Dat verklaart hun specialisatie in industrie, groothandel en zakelijke dienstverlening. In de gemeenten ten noordoosten van Hilversum (Huizen, Laren, Blaricum) zien we een sterke specialisatie in de zorg. Wijdemeeren en Bussum hebben een sterke focus op (commerciële) dienstverlening voor consumenten en zakelijke klanten met specialisaties in handel en horeca, en zakelijke en financiële dienstverlening.

Tabel 2.3: Werkgelegenheidsaandeel per brede sector in 2009 voor gemeenten in de Gooi en Vechtstreek (in procenten)

	Landbouw	Industrie	Bouw	Handel en horeca	Transport en communicatie	Zakelijke en financiële diensten	Overheid	Zorg	Cultuur en overige dienstverlening	ICT en creatieve industrie	Totaal	Banen LISA 2009
Blaricum	0,8	1,7	2,7	17,7	0,2	11,1	2,8	55,5	2,9	4,6	100,0	3501
Bussum	0,1	2,6	5,7	28,5	2,2	20,9	12,6	15,5	3,5	8,5	100,0	11078
Hilversum	0,1	4,7	3,1	19,0	2,7	14,1	10,5	14,4	2,5	28,8	100,0	49674
Huizen	0,5	4,0	10,1	20,3	1,4	14,1	10,1	27,3	3,9	8,2	100,0	14753
Laren	0,3	2,1	3,0	27,0	1,5	16,7	7,8	24,4	3,3	13,8	100,0	4801
Muiden	3,6	1,9	8,6	40,9	2,1	12,5	7,3	7,5	4,5	11,1	100,0	1958
Naarden	1,1	13,0	6,6	27,4	1,3	19,5	7,5	10,0	1,9	11,7	100,0	8809
Weesp	1,1	21,2	3,7	27,3	3,2	22,9	4,4	5,4	2,0	8,9	100,0	9517
Wijdemeeren	3,3	5,6	9,1	28,5	3,1	17,6	3,7	12,5	9,1	7,5	100,0	8455
Gooi en Vechtstreek	0,7	6,3	5,1	22,8	2,3	16,2	9,0	16,6	3,3	17,8	100,0	112546
Nederland	3,0	10,4	6,4	21,8	5,3	16,1	12,2	15,2	2,9	6,5	100,0	8032079

Bron: LISA

Kijken we naar de werkfunctie van Hilversum voor de regio Gooi en Vechtstreek, dan zien we dat één op de acht werkzame personen woonachtig in de overige gemeenten van de Gooi en Vechtstreek in Hilversum werkt. Van de werkzame personen woonachtig in Hilversum werkt 50 procent in de eigen gemeente.

In tabel 2.4 is een overzicht gegeven van het pendelgedrag per gemeente, afkomstig van enquêtedata van Onderzoek Verplaatsingen in Nederland (OVIN) 2004-2009. In dit onderzoek worden jaarlijks ca. 35 duizend huishoudens gevraagd om gedurende één dag al hun verplaatsingen bij te houden. Wij hebben hierbij een selectie gemaakt voor mensen woonachtig in de Gooi en Vechtstreek met vervoersmotief woon-werkverkeer¹. Opvallend is allereerst dat de helft van alle werkzame Hilversummers in de eigen gemeente werkt, dat is fors. Daarnaast werkt ruim 20 procent van hen in andere gemeenten binnen de Gooi en Vechtstreek.

¹ Opgemerkt dient te worden dat het hier om ongewogen enquêtegegevens gaat. Dat wil zeggen dat er geen weging heeft plaatsgevonden voor de Gooi en Vechtstreek voor de representativiteit van de steekproef.

Hier tegenover staat dat 12 procent van de werkzame bewoners van de omliggende gemeenten in Hilversum werkt. Per saldo gaat het hier om een lichte inkomende pendelstroom naar Hilversum vanuit de omliggende gemeenten in de Gooi en Vechtstreek. Dat betekent dat de werkfunctie van Hilversum voor de overige gemeenten in de Gooi en Vechtstreek relatief beperkt is. Werkzame personen in de omliggende gemeenten vinden werk lokaal (30 procent werkt in de eigen gemeente) of in andere gemeenten in de Gooi en Vechtstreek (22 procent) of in Groot-Amsterdam (20 procent). De lokale werkgelegenheid bestaat voor een belangrijk deel uit zelfstandigen die aan huis werken.

De aan Hilversum grenzende gemeenten Wijdmeren, Naarden en Laren zijn het meest gericht op Hilversum. 15 tot 20 procent van de werkende personen in deze gemeenten werkt in Hilversum. In de verder van Hilversum liggende gemeenten Huizen en Weesp is dit aandeel 11 procent. Opvallend is dat Bussum, dat grenst aan Hilversum, weinig gericht is op Hilversum. De gemeenten Weesp en Muiden zijn meer gericht op Amsterdam en omgeving: ongeveer 40 procent van de werkende beroepsbevolking werkt in Groot-Amsterdam.

Tabel 2.4: Pendelgedrag van werkenden woonachtig in de Gooi en Vechtstreek

Woonplaats	Steekproef-grootte	Eigen gemeente	Hilversum	Overig Gooi en Vechtstreek	Groot-Amsterdam	Utrecht	Rest van NL	Totaal
Hilversum	609	50%	50%	22%	9%	13%	6%	100%
Wijdmeren	150	27%	20%	12%	15%	10%	15%	100%
Naarden	105	13%	15%	36%	15%	14%	6%	100%
Laren	87	31%	15%	28%	14%	5%	8%	100%
Weesp	142	27%	11%	13%	39%	3%	8%	100%
Huizen	263	39%	11%	19%	16%	8%	8%	100%
Bussum	238	33%	9%	24%	18%	8%	8%	100%
Blaricum	59	29%	8%	36%	7%	10%	10%	100%
Muiden	46	11%	2%	22%	46%	4%	15%	100%
Hilversum	609	50%	50%	22%	9%	13%	6%	100%
Overig Gooi en Vechtstreek	1090	30%	12%	22%	20%	8%	9%	100%

Bron: OViN 2004-2009

2.3 De impact van ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek

Het economische belang van ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek betreft meer dan alleen de economische activiteiten van de sector zelf. Sectoren staan niet op zichzelf maar maken in hun productieproces gebruik van goederen en diensten uit andere sectoren. Groei van een sector impliceert daardoor niet alleen een positief effect voor de desbetreffende sector maar genereert ook vaak een positief effect op de toeleverende sectoren. Een sector kan op deze manier een belangrijke aandrijffunctie hebben voor andere sectoren.

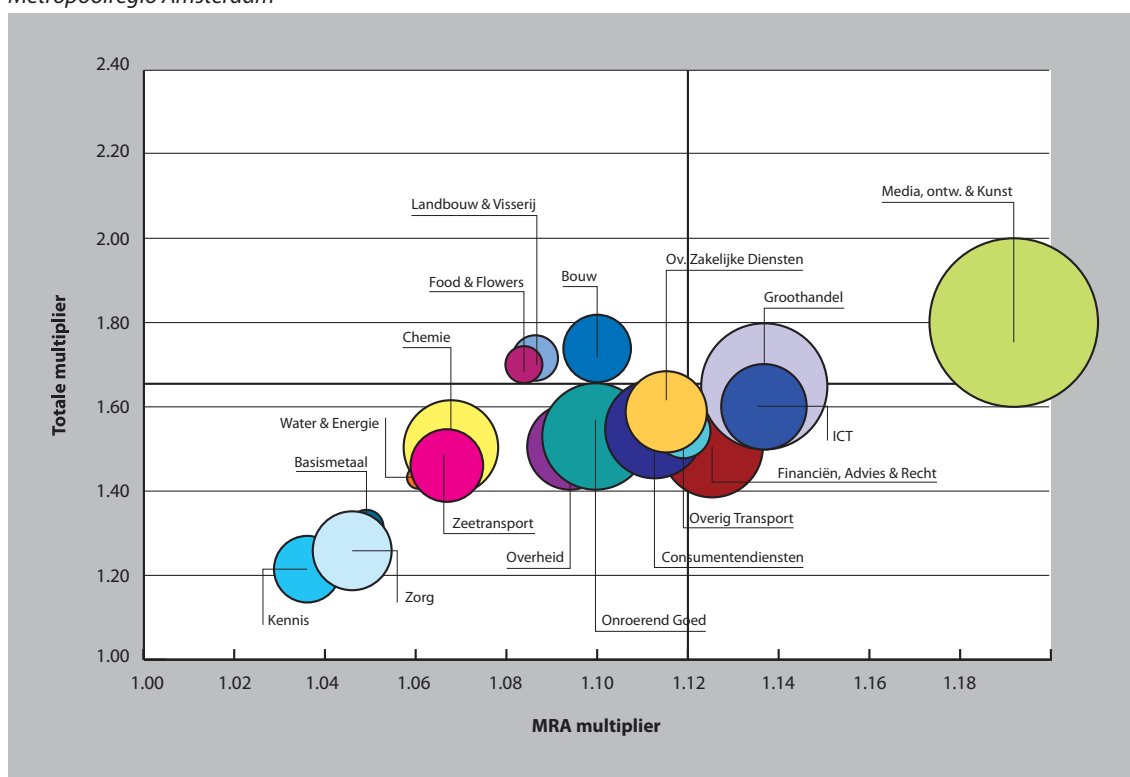
Met behulp van multipliers is het mogelijk om de betekenis van ICT en creatieve industrie voor andere sectoren en regio's te bepalen. Multipliers geven aan hoe sterk een systeem in zijn geheel reageert op een verandering in een van de sectoren, rekening houdend met de onderlinge samenhang. Een multiplier van twee betekent dat wanneer de finale vraag in een sector groeit (krimpt) met een euro, de totale vraag naar goederen en diensten in alle sectoren met twee euro toeneemt (afneemt). De multiplier geeft dus de totale economische doorwerking of uitstraling van een schok in een bepaalde sector aan en wordt verkregen door de extra groei (krimp) van de andere sectoren op te tellen en aan de eerste euro toe te voegen.

In de Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam (2011) zijn multipliers berekend aan de hand van een multiregionale input-outputtabel met 20 economische sectoren en de negen subregio's van de Metropoolregio Amsterdam. Een input-outputtabel beschrijft de economische leveranties tussen sectoren.

In de input-outputtabel is zichtbaar waar sectoren hun goederen en diensten inkopen, welke waarde zij toevoegen en vervolgens bij welke afnemers zij hun goederen en diensten afzetten. Via deze zeer gedetailleerde input-outputtabel is het mogelijk om naast de economische impact op Nederland en de totale metropoolregio Amsterdam, te herleiden welke sectoren en welke regio's baat hebben bij het mediacluster in Gooi en Vechtstreek. Deze baat komt tot uiting in de sterke handelsrelatie met de sector 'media, ontwerp en kunst' in de Gooi en Vechtstreek.

In figuur 2.1 zijn de multipliers voor de totale Nederlandse economie en de economie van de Metropoolregio Amsterdam van de 20 economische sectoren in de Gooi en Vechtstreek weergegeven. De omvang van elke bol geeft de omvang van de sector weer. Media, ontwerp en kunst, grosso modo gelijk aan de creatieve industrie, in de Gooi en Vechtstreek springt er zowel qua betekenis voor Nederland als voor de Metropoolregio uit.

Figuur 2.1: Multipliers van economische sectoren in de Gooi en Vechtstreek voor Nederland en de Metropoolregio Amsterdam

Bron: Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam 2011

Ook voor alle andere regio's is een dergelijke analyse verricht. Op basis van de multiplier van de verschillende sectoren in de Metropoolregio Amsterdam en de mate van specialisatie in de regio's blijken vijf clusters van groot belang voor de Metropoolregio Amsterdam (Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam, 2011):

- Media, ontwerp en kunst in Gooi en Vechtstreek;
- Financiën, advies en recht in Overig Amstel-Meerlanden;
- Financiën, advies en recht in Amsterdam;
- ICT en telecommunicatie in Amsterdam;
- Media, ontwerp en kunst in Amsterdam.

Deze sectoren zijn dus van belang vanwege de specialisatiegraad in de specifieke subregio, bijvoorbeeld Amsterdam of de Gooi en Vechtstreek én de mate waarin ze verbonden zijn met de rest van de economie. Dat laatste betekent dat wanneer er sprake is van een verandering in een van de sectoren er een substantiële doorwerking plaatsvindt in andere sectoren binnen de Metropool Regio Amsterdam of zelfs heel Nederland.

Het mediacluster in de Gooi en Vechtstreek (hier aangeduid als media, kunst en ontwerp) is dus een van de vijf belangrijkste economische clusters in de Metropoolregio Amsterdam.

De totale multiplier voor de sector media, ontwerp en kunst in de Gooi en Vechtstreek is 1,81. Dat wil zeggen dat als de productie in deze sector met 1,00 euro toe (of afneemt), er in de hele economie nog eens 0,81 cent meer (of minder) geproduceerd wordt door de weggevallen intermediaire vraag. Hiervan komt 0,18 cent voor rekening van de Metropoolregio Amsterdam en 0,62 cent voor de rest van Nederland. Het cluster heeft dus een grote uitstraling op de economie van heel Nederland, vooral door horizontale samenwerkingen met bedrijven uit de eigen sector (media, ontwerp en kunst) die elders in het land gevestigd zijn. Een derde van de totale multiplier komt terecht bij bedrijven uit de eigen sector. Ook is het mediacluster in de Gooi en Vechtstreek nauw verweven met de commerciële dienstverlening: andermaal een derde van de totale multiplier komt terecht bij de sectoren economie en recht, consumentendiensten en overige zakelijke diensten. Het mediacluster neemt bij deze sectoren relatief veel diensten af. Het laatste derde deel komt terecht in de rest van de economie.

Opvallend is verder dat de lokale economische uitstraling van het mediacluster binnen de Gooi en Vechtstreek beperkt is. Lokale samenwerking in de Gooi en Vechtstreek vindt voornamelijk plaats binnen de eigen sector. Andere sectoren in de Gooi- en Vechtstreek profiteren maar beperkt van de aanwezigheid van het mediacluster. Deels komt dit omdat het mediacluster een groot deel van haar benodigde goederen en diensten inkoopt in de eigen sector. Bij de afname van commerciële diensten hebben mediabedrijven in de Gooi en Vechtstreek de keuze uit lokaal inkopen bij commerciële dienstverleners uit de Gooi en Vechtstreek of bij bedrijven uit de omliggende regio. Gezien het overweldigende aanbod in Amsterdam en omstreken, zorgt dit voor veel concurrentie voor de lokale spelers. Het blijkt dat een groot deel van de afname van commerciële diensten bij bedrijven uit de omliggende regio's komt. De impact van het mediacluster op de lokale economie blijft zodoende beperkt.

2.4 Samenvatting en conclusies

De economie van de Gooi en Vechtstreek is sterk gericht op commerciële dienstverlening, waartoe ook het mediacluster behoort. De gunstige ligging nabij de stedelijke agglomeraties van Amsterdam en Utrecht zorgt voor een sterke verwevenheid van de Gooi en Vechtstreek met de Noordvleugel, wat zich vertaalt in een met de rest van de regio vergelijkbare economische structuur. De Gooi en Vechtstreek profiteert van haar ligging, wat de basis is voor een netto inkomende pendelstroom. Groei en dynamiek in de regionaal economische structuur is het afgelopen decennium echter beperkt geweest in de Gooi en Vechtstreek. Dat is terug te voeren op de beperkte ruimte voor nieuwe bedrijvigheid en woningbouw in de regio. Hilversum heeft een centrale rol voor de regio en is met bijna vijftigduizend banen goed voor 44 procent van het totaal aantal banen in de Gooi en Vechtstreek.

Alle gemeenten in de Gooi en Vechtstreek hebben een sterke focus op commerciële dienstverlening en profiteren van de nabijheid van Hilversum, Amsterdam en Utrecht. De regio biedt daarmee als vestigingsplaats voor bedrijven mogelijkheden om de economie van Hilversum te versterken. Uit pendelgegevens blijkt verder dat de woonfunctie van de omliggende gemeenten voor de Hilversumse economie relatief beperkt is. Circa één op de acht werkzame personen uit de omliggende gemeenten werkt in Hilversum.

Voor wat betreft het economisch belang van ICT en creatieve industrie zien we dat Hilversum eruit springt met een werkgelegenheidsaandeel van 28,8 procent. Maar ook in de andere gemeenten (met uitzondering van Blaricum) ligt het werkgelegenheidsaandeel van beide sectoren ruim boven het nationaal gemiddelde van 6,5 procent. Het mediacluster in de Gooi en Vechtstreek blijkt één van de vijf belangrijkste economische clusters voor de Metropoolregio Amsterdam te zijn. Het cluster heeft een sterke uitstraling op de economie van heel Nederland, vooral door horizontale samenwerkingsverbanden met bedrijven uit de eigen sector (media, ontwerp en kunst) die elders in het land gevestigd zijn. Ook de sterke verwevenheid met commerciële dienstverlening komt naar voren door de grote betekenis van de sectoren economie en recht, overige zakelijke diensten en consumentendiensten. Lokale samenwerking in de Gooi en Vechtstreek vindt vooral plaats binnen de eigen sector en slechts in beperkte mate met andere sectoren. Daardoor profiteren andere sectoren in de Gooi en Vechtstreek maar beperkt van de aanwezigheid van het mediacluster dat sterk in Hilversum geconcentreerd is.

h2

Dit hoofdstuk belicht de bedrijvigheid in ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek voor zowel de gehele regio als voor de negen afzonderlijke gemeenten daarbinnen¹.

3.1 Werkgelegenheid in 2009

ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek zijn samen goed voor ruim 20 duizend banen in 2009, ofwel 17,8 procent van de totale werkgelegenheid in de regio. Het zijn daarmee belangrijke sectoren voor de regio. De combinatie van ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek is zowel binnen de Noordvleugel als nationaal van groot belang. Ruim 10 procent van de ICT en creatieve industrie in de Noordvleugel bevindt zich in de Gooi en Vechtstreek, tegenover 6,2 procent van het totaal aantal banen; specialisatie dus. Specifiek voor de contentsector, een combinatie van media- en entertainmentindustrie en enkele onderdelen van de creatieve zakelijke dienstverlening, laat de Gooi en Vechtstreek een nog grotere specialisatie zien: 19,1 procent van de werkgelegenheid in contentindustrie in de Noordvleugel en 8,1 procent van de contentindustrie in Nederland bevindt zich in de Gooi en Vechtstreek. Een specifiek kenmerk van de contentindustrie is dat deze subsector zowel onderdeel is van de creatieve industrie als van de ICT sector. Beide sectoren overlappen elkaar in de contentindustrie.

Tabel 3.1: Aantal banen in de Gooi en Vechtstreek, de Noordvleugel en Nederland in de creatieve industrie, ICT, content en totale economie in 2009

	ICT en creatieve industrie	Creatieve industrie	ICT	Content	Totale economie
Gooi en Vechtstreek	20018	14674	17524	12180	112550
Noordvleugel	188003	96224	155483	63704	1816700
Nederland	524844	249293	425435	149884	8032080
Aandeel Gooi en Vechtstreek in de Noordvleugel	10,6%	15,2%	11,3%	19,1%	6,2%
Aandeel Gooi en Vechtstreek in Nederland	3,8%	5,9%	4,1%	8,1%	1,4%

Bron: LISA

Hilversum en in het bijzonder het Mediapark spelen hierin een zeer prominente rol. Ruim 70 procent van de werkgelegenheid in 2009 in ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek bevindt zich in Hilversum. Maar ook in de overige gemeenten in de Gooi en Vechtstreek zijn ICT en creatieve industrie oververtegenwoordigd. In Huizen (1.200 banen), Naarden (1.000 banen), Bussum (950 banen) en Weesp (850 banen) vormen beide sectoren een belangrijke banenmotor.

¹ Voor gedetailleerde gegevens over de negen gemeenten in de Gooi en Vechtstreek zij verwezen naar de Bijlagen.

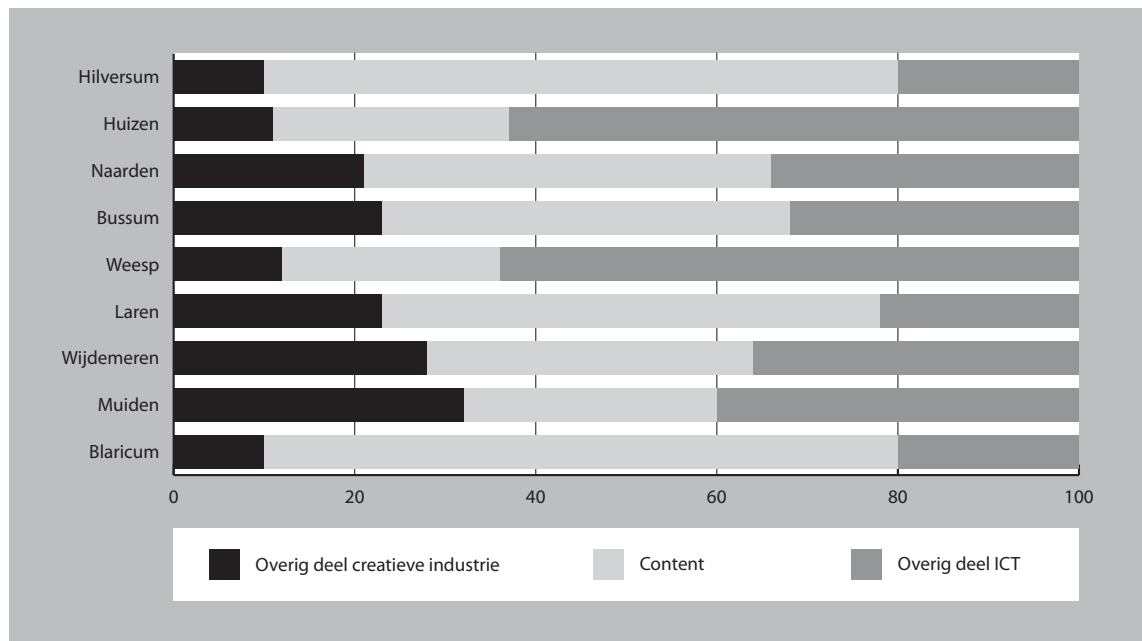
Tabel 3.2: Aantal banen in 2009 in de ICT en creatieve industrie in de gemeenten van de Gooi en Vechtstreek, en Noordvleugel totaal, onderverdeeld naar creatieve industrie, ICT en content

	ICT en creatieve industrie	Aandeel ICT en CI in Gooi en Vechtstreek	Creatieve industrie	ICT	Content
Hilversum	14308	71%	11416	12937	10045
Huizen	1217	6%	446	1083	312
Naarden	1034	5%	690	812	468
Bussum	938	5%	637	724	423
Weesp	850	4%	308	747	205
Laren	664	3%	520	511	367
Wijdmeren	630	3%	400	455	225
Muiden	217	1%	130	148	61
Blaricum	160	1%	127	107	74
Gooi en Vechtstreek	20018	100%	14674	17524	12180
Noordvleugel	188003		96224	155483	63704

Bron: LISA

Figuur 3.1 geeft de verhouding van ICT en creatieve industrie per gemeente weer. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen content, overige deel creatieve industrie (voornamelijk kunsten en cultureel erfgoed) en overig deel ICT (ICT diensten en ICT hardware). Hilversum is sterk in content. Ook in Naarden, Bussum en Laren speelt content een belangrijke rol in het sectorprofiel. Huizen en Weesp zijn sterk gespecialiseerd in ICT, ruim 60 procent van de werkgelegenheid in ICT en creatieve industrie valt onder ICT hardware en diensten. De kleine gemeenten Wijdmeren, Muiden en Blaricum laten geen duidelijk sectorprofiel zien.

Figuur 3.1: Aandeel content, overig deel creatieve industrie en overig deel ICT in de creatieve industrie en ICT in 2009 voor de gemeenten van de Gooi en Vechtstreek

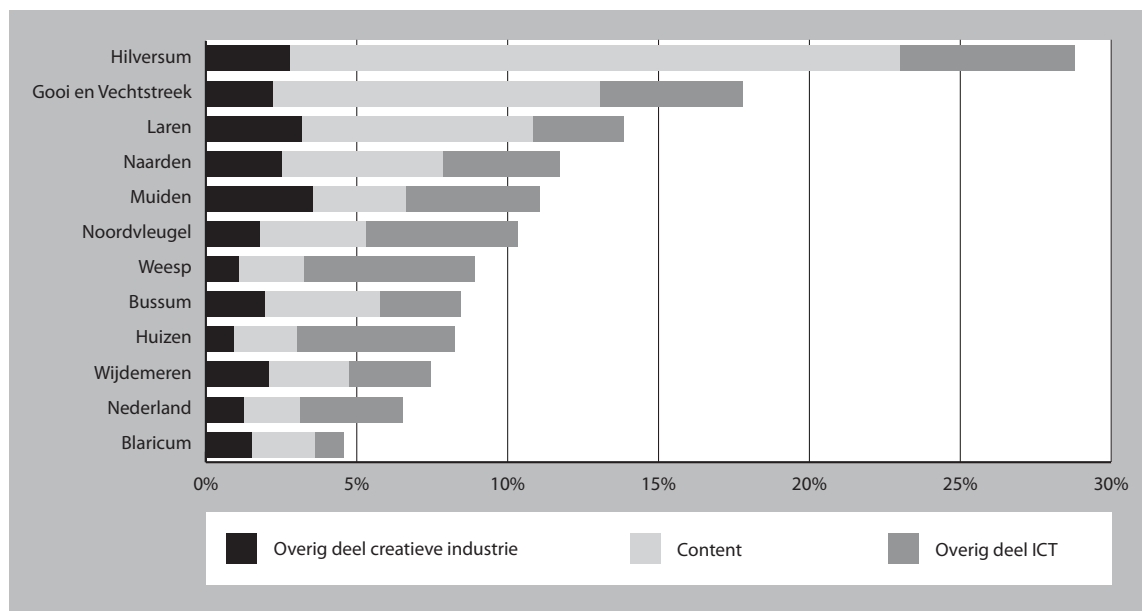
Bron: LISA

In figuur 3.2 is het werkgelegenheidsaandeel van ICT en creatieve industrie per gemeente in 2009 weergegeven en afgezet tegen onder andere het gemiddelde van de Noordvleugel en Nederland. Hilversum springt er met een werkgelegenheidsaandeel van ruim 28 procent bovenuit. Ook in de overige gemeenten van de Gooi en Vechtstreek zien we dat het belang van ICT en creatieve industrie groter is dan het nationaal gemiddelde van 6,5 procent. Uitzondering hierop is de gemeente Blaricum met een werkgelegenheidsaandeel van 4,8 procent.

Zoals in de Cross Media Monitor 2010 uitgebreid is belicht, blinkt de Noordvleugel uit in ICT en creatieve industrie. Naast Hilversum, zien we dat Laren, Muiden en Naarden bovengemiddeld gespecialiseerd zijn in ICT en creatieve industrie ten opzichte van de Noordvleugel met werkgelegenheidsaandelen van tussen de 10 en 15 procent.

Figuur 3.2: Werkgelegenheidsaandeel van de ICT en creatieve industrie in de totale economie in 2009 in de gemeenten van de Gooi en Vechtstreek, de Gooi en Vechtstreek totaal, de Noordvleugel en Nederland, onderverdeeld naar content en overige delen van de creatieve industrie en ICT

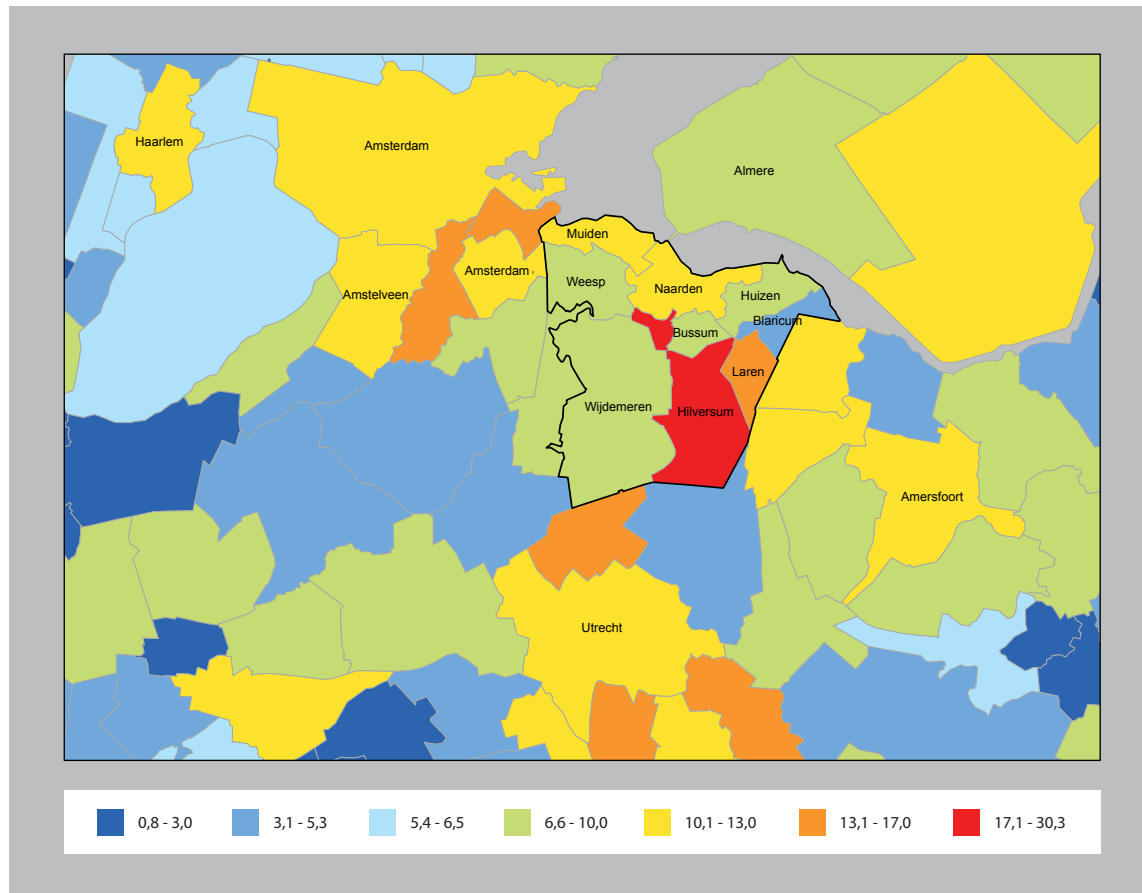

Bron: LISA

Niet alleen Hilversum maar de hele regio van de Gooi en Vechtstreek is gespecialiseerd in ICT en creatieve industrie. In de hierop volgende kaartbeelden is voor ICT en creatieve industrie en de vijf deelsectoren die daarbinnen onderscheiden kunnen worden (kunsten en cultureel erfgoed, media en entertainment, creatieve zakelijke diensten, ICT diensten en ICT hardware) de regionale spreiding binnen de Noordvleugel in beeld gebracht. Het werkgelegenheidsaandeel geeft de mate van specialisatie van een gemeente in een sector of deelsector weer. Hierbij is het nationaal gemiddelde telkens als grens gekozen tussen lichtblauw en groen. Dit betekent dat in alle gemeenten met een blauwe kleur de afgebeelde sector is ondervertegenwoordigd ten opzichte van het gemiddelde van Nederland. Verder is de kleurstelling aangepast op de specifieke kenmerken van de regionale verdeling per deelsector.

In figuur 3.3a is te zien dat Hilversum eruit springt als het gaat om specialisatie in ICT en creatieve industrie. Maar ook in de andere top 10 steden in de Noordvleugel uit de Cross Media Monitor (Amsterdam, Utrecht, Amersfoort, Haarlem, Almere, Amstelveen) komen beide sectoren bovengemiddeld voor. Verder valt op dat hele regio Gooi en Vechtstreek gespecialiseerd is in ICT en creatieve industrie (met uitzondering van Blaricum). Ook rondom Amsterdam, Utrecht en Amersfoort komt de sector bovengemiddeld voor.

Figuur 3.3a: ICT en creatieve industrie (uitgedrukt werkgelegenheidsaandeel in procenten)

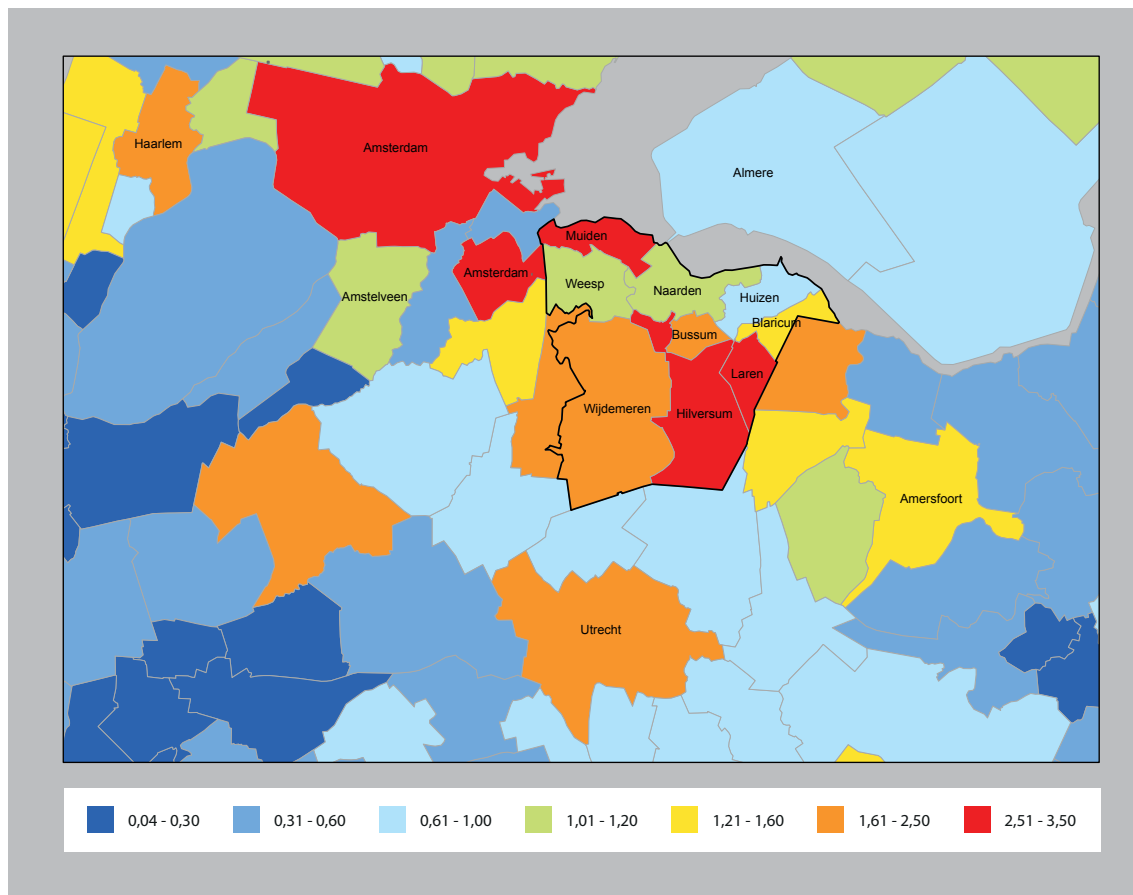
Bron: LISA

3 ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek

Kunsten en cultureel erfgoed is een relatief klein onderdeel van de ICT en creatieve industrie. Deze subsector is in de hele Gooi en Vechtstreek oververtegenwoordigd. De enige gemeente die licht achterblijft bij het nationaal gemiddelde is Huizen. In vergelijking met de gemeenten rondom Utrecht, Amsterdam en Amersfoort valt op dat rondom Hilversum de gemeenten een bovengemiddelde vertegenwoordiging van kunsten en cultureel erfgoed laten zien.

Figuur 3.3b: Kunsten en cultureel erfgoed (uitgedrukt werkgelegenheidsaandeel in procenten)

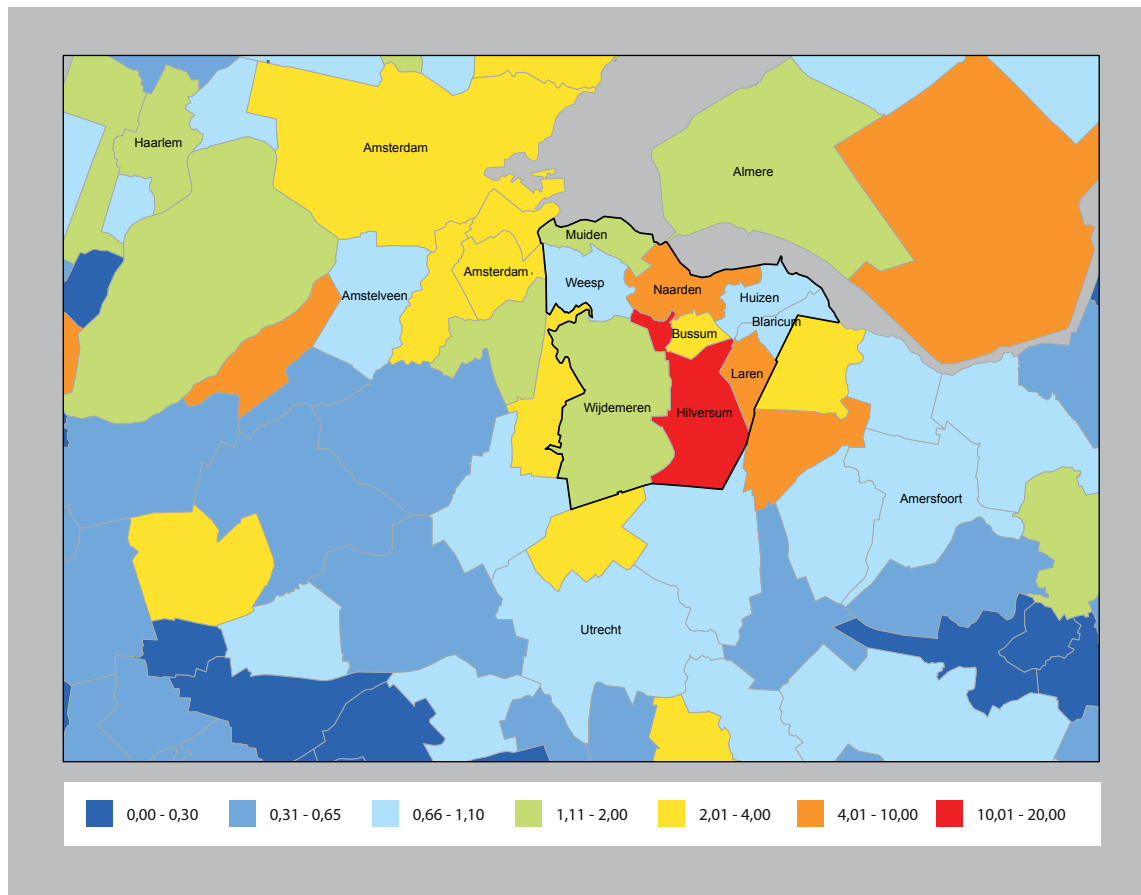

Bron: LISA

h3

Media en entertainment zien we terug in Hilversum en de aangrenzende gemeenten van Hilversum en het Mediapark zoals Bussum, Naarden en Laren. Verder valt op dat in de provincie Utrecht de media en entertainmentindustrie ondervertegenwoordigd is.

Figuur 3.3c: Media en entertainmentindustrie (uitgedrukt werkgelegenheidsaandeel in procenten)

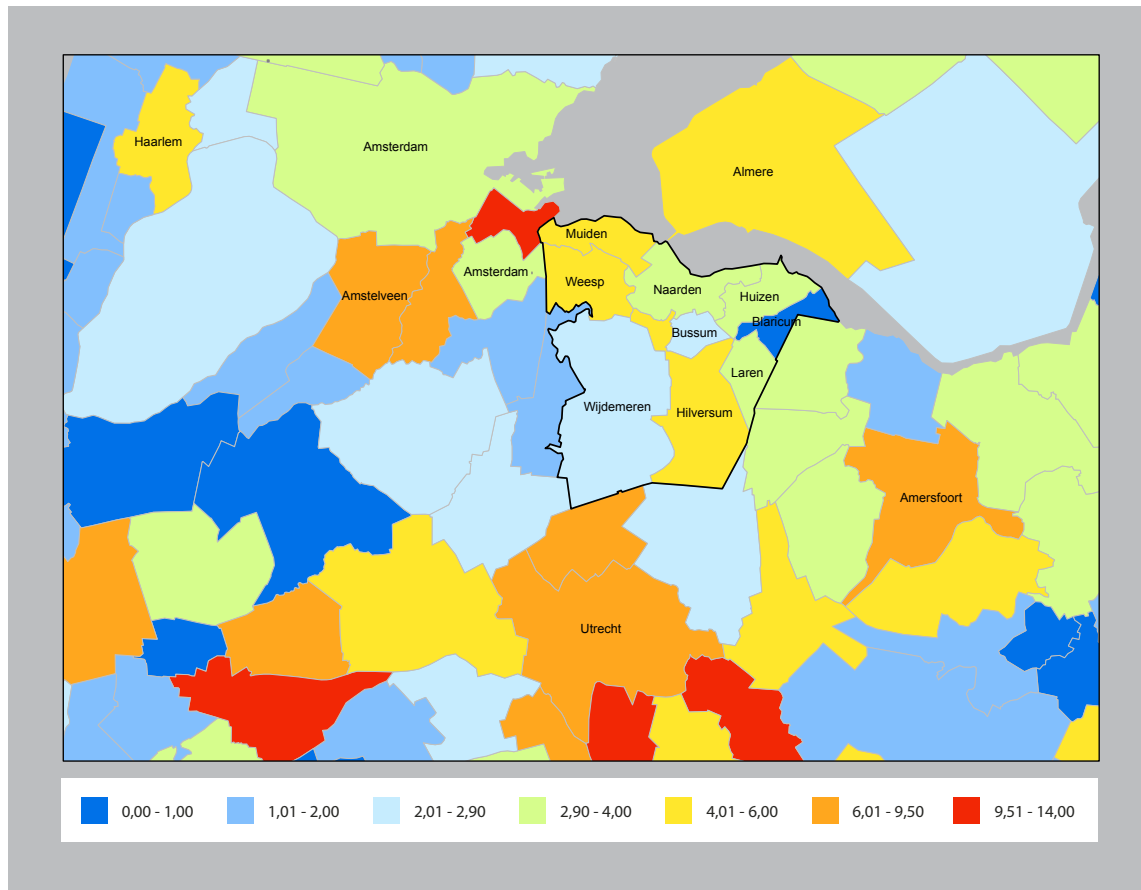

Bron: LISA

Specialisatie in ICT diensten zien we vooral in de gemeenten Utrecht en Amersfoort en nabijgelegen gemeenten terug. Ook in Diemen en Amstelveen zitten relatief veel ICT dienstverleners. Binnen de Gooi en Vechtstreek zien we dat Hilversum en de gemeenten met een sterke oriëntatie op Amsterdam (Muiden en Weesp) gespecialiseerd zijn in ICT diensten.

Figuur 3.3e: ICT diensten (uitgedrukt werkgelegenheidsaandeel in procenten)

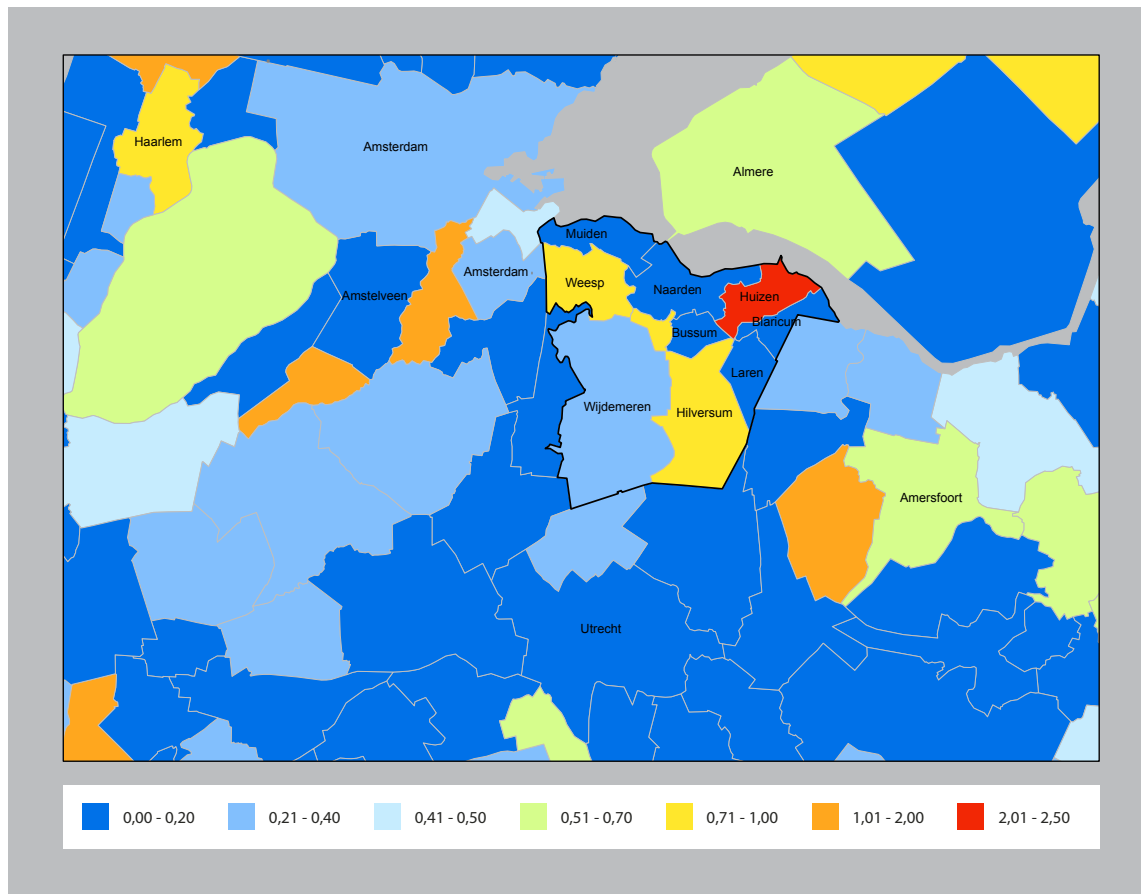

Bron: LISA

Een klein aantal grote vestigingen van bedrijven in de ICT hardware zorgt in Nederland voor de werkgelegenheid in de sector. De sector krimpt al jaren. Ook in de Noordvleugel speelt de sector een beperkte rol. In de meeste gemeenten is de werkgelegenheid in deze sector kleiner dan het nationaal gemiddelde. Binnen de Gooi en Vechtstreek zien we dat in Huizen nog relatief veel ICT hardware zit, en dat ook Hilversum en Weesp bovengemiddeld scoren ten opzichte van Nederland. In absolute termen is de werkgelegenheid in deze sector in de Gooi en Vechtstreek niet groot.

Figuur 3.3f: ICT hardware (uitgedrukt werkgelegenheidsaandeel in procenten)

Bron: LISA

3.2 Groei werkgelegenheid

In tabel 3.3 is de lange termijn groei van de creatieve industrie, ICT en contentindustrie in de Gooi en Vechtstreek weergegeven. Zoals in hoofdstuk twee, waar ingegaan werd op de totale economische dynamiek, zien we dat de werkgelegenheidsontwikkeling in de Gooi en Vechtstreek hier achterblijft bij de Noordvleugel en Nederland. De Gooi en Vechtstreek is sterk gespecialiseerd in ICT en creatieve industrie maar heeft te maken met de wet van de remmende voorsprong. De creatieve industrie groeide over de periode 1996-2009 jaarlijks gemiddeld met 1,9 procent tegenover het nationaal gemiddelde van 3,4 procent. ICT groeide licht met gemiddeld 0,5 procent per jaar. De groei van content heeft de sluiting van enkele grote vestigingen in ICT hardware (Lucent Technologies, NEC) kunnen compenseren, met als resultaat een matige groei.

Tabel 3.3: Werkgelegenheidsgroei in de periode 1996-2009 in de ICT, creatieve industrie en content in de Gooi en Vechtstreek, de Noordvleugel en Nederland

	Groei CI 1 1996-2009 (in aantallen)	Groei CI 1996-2009 (% per jaar)	Groei ICT 1996-2009 (in aantallen)	Groei ICT 1996-2009 (% per jaar)	Groei Content 1996-2009 (in aantallen)	Groei Content 1996-2009 (% per jaar)
Gooi en Vechtstreek	3200	1,9%	1088	0,5%	2564	1,8%
Noordvleugel	31384	3,1%	3,1%	2,8%	20179	3,0%
Nederland	87072	3,4%	99003	2,1%	51673	3,3%

Bron: LISA

Kijken we naar de ontwikkelingen in de periode 2007-2009 dan zien we dat er sprake is van krimp in de Gooi en Vechtstreek. De krimp vond vooral plaats in ICT. De Gooi en Vechtstreek verloor 742 banen in ICT in de periode 2007-2009. Ook nationaal stagneerde de groei van ICT. Content en creatieve industrie groeiden in de Noordvleugel en Nederland echter door in hetzelfde tempo als de lange termijn trend.

Tabel 3.4: Werkgelegenheidsgroei in de periode 2007-2009 in de ICT, creatieve industrie en content in de Gooi en Vechtstreek, de Noordvleugel en Nederland

	Groei CI 2007-2009 (in aantallen)	Groei CI 2007-2009 (% per jaar)	Groei ICT 2007-2009 (in aantallen)	Groei ICT 2007-2009 (% per jaar)	Groei Content 2007-2009 (in aantallen)	Groei Content 2007-2009 (% per jaar)
Gooi en Vechtstreek	-179	-0,6%	-742	-2,1%	-290	-1,2%
Noordvleugel	5693	3,1%	8784	3,0%	4578	3,8%
Nederland	15089	3,3%	11309	1,4%	9555	3,3%

Bron: LISA

In tabel 3.5 zien we dat ondanks de achterblijvende groei van de sector bij het nationaal gemiddelde in de periode 1996-2009, ICT en creatieve industrie voor de regio nog altijd een belangrijke drijver is voor banengroei. 13,5 procent van de banengroei in de Gooi en Vechtstreek is toe te schrijven aan ICT en creatieve industrie. Het aandeel ligt hiermee boven het aandeel in de Noordvleugel (13,3 %) en Nederland (8,3 %). Over de periode 2007-2009 hadden ICT en creatieve industrie een negatieve invloed op de banengroei in de Gooi en Vechtstreek, terwijl er voor de gehele Noordvleugel juist sprake was van een groei in de totale banenaanwas.

Tabel 3.5: Aandeel ICT en creatieve industrie in de totale werkgelegenheidsgroei van de Gooi en Vechtstreek, Noordvleugel en Nederland in de perioden 1996-2009 en 2007-2009

	Aandeel ICT en CI in de totale werkgelegenheidsgroei	
	1996-2009	2007-2009
Gooi en Vechtstreek	13,5%	x ¹
Noordvleugel	13,3%	15,2%
Nederland	8,3%	7,7%

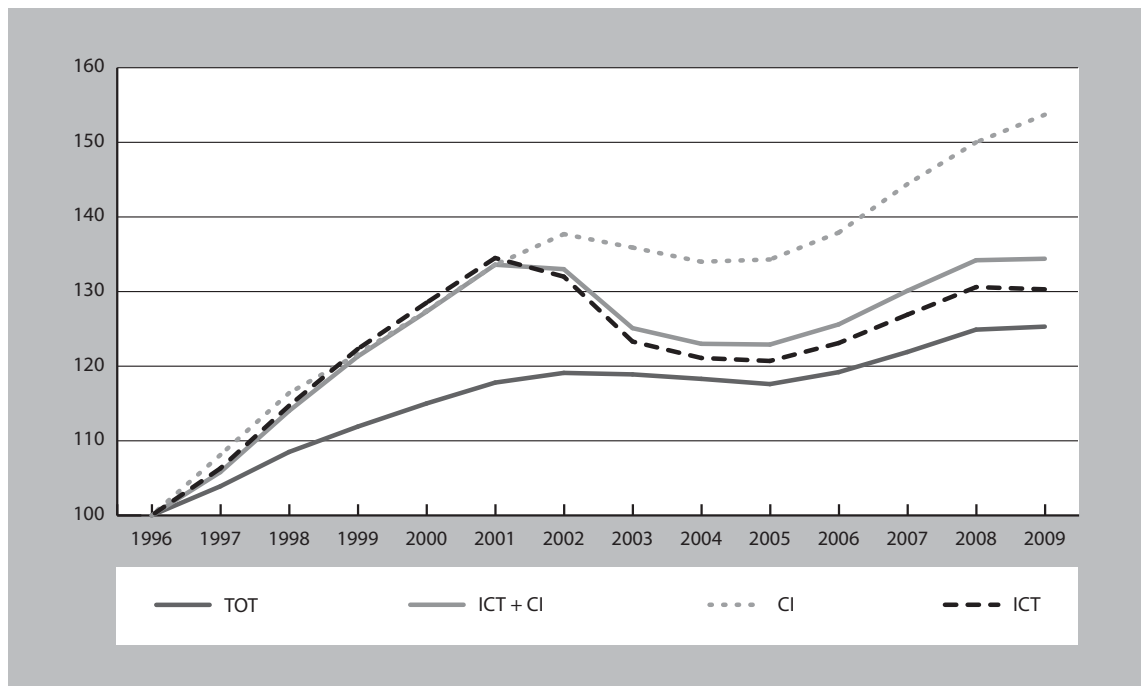
Bron: LISA

In figuur 3.4 tot en met 3.6 zijn de ontwikkelingen over de tijd te zien van ICT en creatieve industrie in Nederland, de Noordvleugel en de Gooi en Vechtstreek in de periode 1996-2009. In de figuren zijn creatieve industrie en ICT apart weergegeven en zijn de ontwikkelingen afgezet tegen de totale banengroei. Duidelijk is te zien dat de Gooi en Vechtstreek zijn eigen dynamiek heeft en sterk afwijkt in niveau van de groei en fluctuaties van de groei in Nederland en de Noordvleugel. Dit geldt voor zowel de totale economie als voor ICT en creatieve industrie apart.

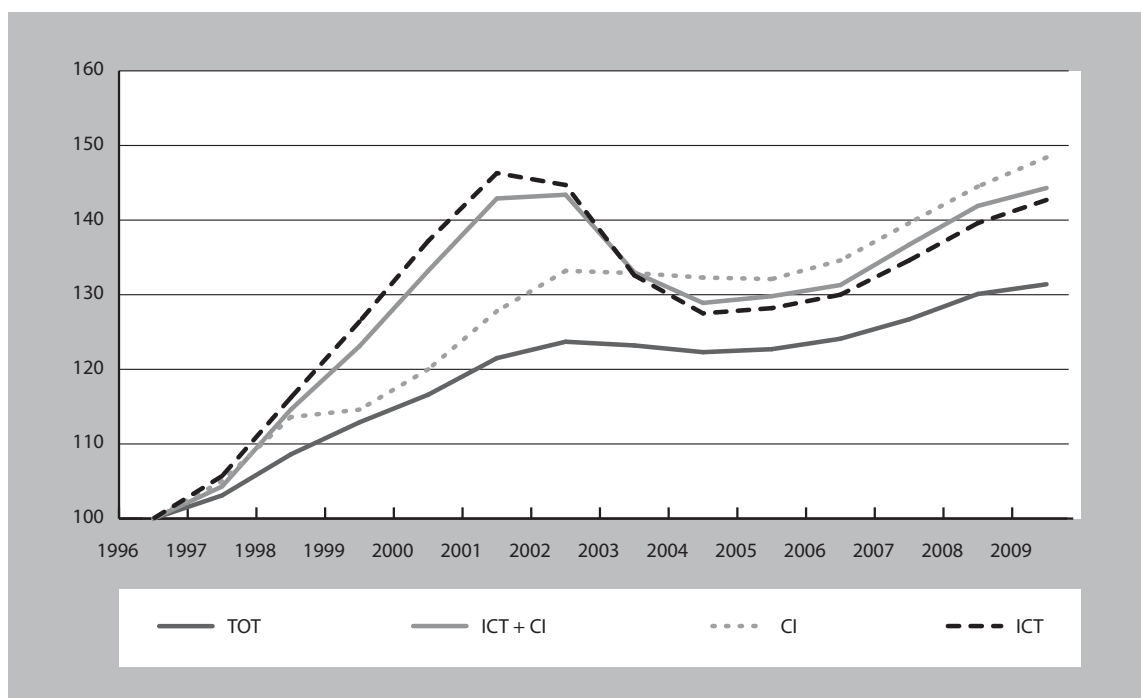
In de ontwikkeling van de totale werkgelegenheid in de Gooi en Vechtstreek zien we tot aan de recessie van 2002-2003 de groei redelijk blijft met het nationaal gemiddelde en ontwikkelingen in de Noordvleugel. Na 2003 heeft de groei zich in Nederland en de Noordvleugel hersteld maar is banengroei in de Gooi en Vechtstreek gestagneerd en zelfs omgeslagen in lichte krimp.

Figuur 3.4: Banengroei in creatieve industrie, ICT-sector, ICT+CI, en de totale economie in Nederland (1996=100)

Bron: LISA

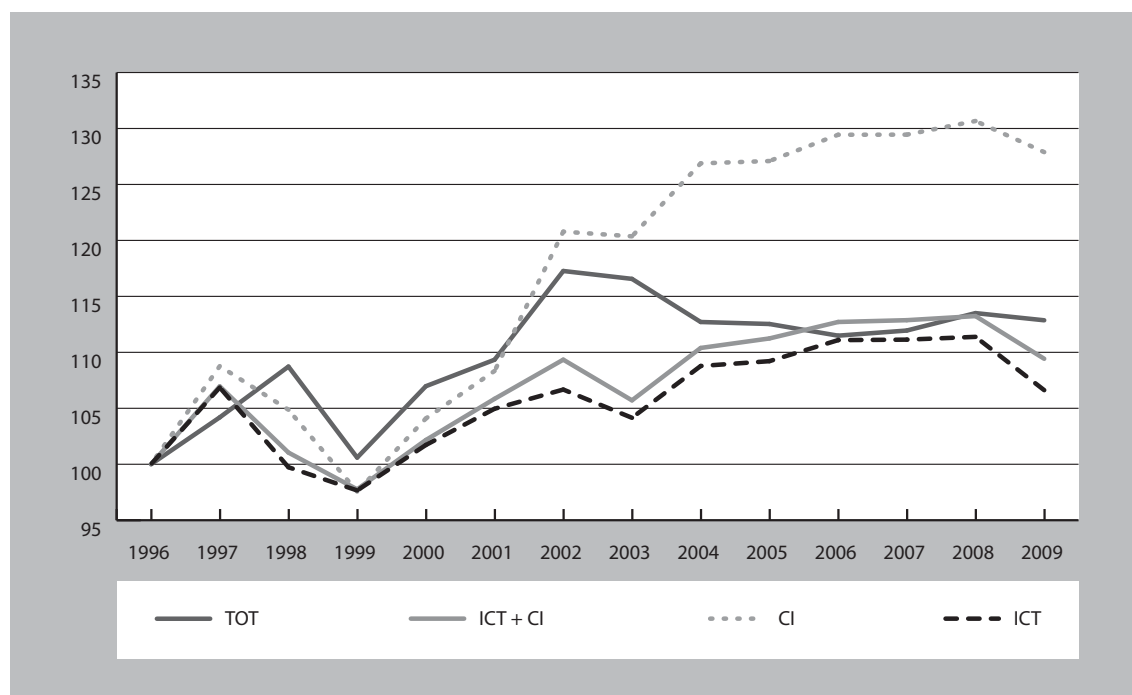
Figuur 3.5: Banengroei in creatieve industrie, ICT-sector, ICT+CI, en de totale economie in de Noordvleugel (1996=100)

Bron: LISA

3 ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek

Figuur 3.6: Banengroei in creatieve industrie, ICT-sector, ICT+CI, en de totale economie in de Gooi en Vechtstreek (1996=100)

Bron: LISA

In tabel 3.6 zijn ontwikkelingen in de ICT en creatieve industrie weergegeven per gemeente in de periode 1996-2009. Hilversum speelt een dominante rol in de dynamiek in de ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek. Verder valt het grote banenverlies in de ICT-sector in Huizen op door het vertrek van Lucent. Opvallende groeier is verder Laren met een groei van bijna 200 banen in de contentsector.

Tabel 3.6: Werkgelegenheidsgroei in de periode 1996-2009 in de ICT, creatieve industrie en content in de gemeenten van de Gooi en Vechtstreek

Gemeente	Groei CI 1996-2009 (in aantallen)	Groei CI 1996-2009 (% per jaar)	Groei ICT 1996-2009 (in aantallen)	Groei ICT 1996-2009 (% per jaar)	Groei Content 1996-2009 (in aantallen)	Groei Content 1996-2009 (% per jaar)
Hilversum	2.714	2,1%	1.952	1,3%	2.340	2,1%
Huizen	68	1,3%	-1.114	-5,3%	56	1,5%
Naarden	-9	-0,1%	14	0,1%	-45	-0,7%
Bussum	-104	-1,2%	-161	-1,5%	-104	-1,7%
Weesp	102	3,1%	71	0,8%	28	1,1%
Laren	264	5,6%	256	5,5%	196	6,1%
Wijdereen	103	2,3%	-15	-0,2%	66	2,7%
Muiden	43	3,1%	77	5,8%	17	2,5%
Blaricum	19	1,3%	8	0,6%	10	1,1%
Gooi en Vechtstreek	3.200	1,9%	1.088	0,5%	2.564	1,8%
Noordvleugel	31.384	3,1%	46.506	2,8%	20.179	3,0%

Bron: LISA

3 ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek

In de werkgelegenheidsontwikkeling in de periode 2007-2009 vindt er krimp plaats in de contentsector van de Gooi en Vechtstreek. Dit gebeurt niet alleen in Hilversum, het is zichtbaar in de meeste gemeenten in de regio. In de regio zitten veel kleine bedrijven die sterk afhankelijk zijn van opdrachten vanuit het mediacluster in Hilversum. Bij economische neergang wordt eerst minder uitbesteed alvorens men gaat snijden in eigen vlees. Dit verklaart mogelijk waarom de omliggende gemeenten hier relatief zwaarder worden getroffen.

Tabel 3.7: Werkgelegenheidsgroei in de periode 2007-2009 in de ICT, creatieve industrie en content in de gemeenten van de Gooi en Vechtstreek

Gemeente	Groei CI 2007-2009 (in aantallen)	Groei CI 2007-2009 (% per jaar)	Groei ICT 2007-2009 (in aantallen)	Groei ICT 2007-2009 (% per jaar)	Groei Content 2007-2009 (in aantallen)	Groei Content 2007-2009 (% per jaar)
Hilversum	-199	-0,9%	-776	-2,9%	-193	-0,9%
Huizen	14	1,6%	58	2,8%	3	0,5%
Naarden	98	8,0%	-3	-0,2%	51	5,9%
Bussum	-14	-1,1%	-16	-1,1%	-25	-2,8%
Weesp	-15	-2,3%	19	1,3%	-39	-8,3%
Laren	-4	-0,4%	7	0,7%	-15	-2,0%
Wijdmeren	-16	-1,9%	3	0,3%	-22	-4,6%
Muiden	7	2,8%	16	5,9%	-2	-1,6%
Blaricum	-50	-15,3%	-50	-17,4%	-48	-22,1%
Gooi en Vechtstreek	-179	-0,6%	-742	-2,1%	-290	-1,2%
Noordvleugel	5.693	3,1%	8.784	3,0%	4.578	3,8%

Bron: LISA

Uitgelicht

Ontwikkelingen in de creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek

De Gooi en Vechtstreek is sterk gespecialiseerd in de media en entertainmentindustrie. Van de 14,7 duizend banen in de creatieve industrie in 2009 zijn er 10,8 duizend die behoren tot de media en entertainmentindustrie. In de periode 2007-2009 is dat de krimp van de creatieve industrie volledig toe te schrijven aan de media en entertainmentindustrie. Wel is zichtbaar dat in de periode 1996-2009 de creatieve zakelijke diensten en kunsten en cultureel erfgoed relatief hard zijn gegroeid. Creatieve zakelijke diensten zijn sterk gericht op communicatie en informatie, veelal reclamebureaus. Voor reclamebureaus is de nabijheid van radio en televisieopdrachtgevers belangrijk. Vormgeving en ontwerp heeft een sterke groei doorgemaakt.

Ook in de kunsten vindt over de hele linie een sterke groei plaats, de banengroei in het cultureel erfgoed blijft achter.

In de media en entertainmentindustrie zien we de dominante rol van radio en televisie, maar ook film en persmedia zijn grote sectoren. De krimp van de laatste drie jaar is volledig toe te schrijven aan ontwikkelingen in de radio en televisiewereld.

Tabel 3.8: Banen 2009 en ontwikkelingen 1996-2009 en 2007-2009 in de domeinen van de creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek

Gooi en Vechtstreek	Banen 2009	Groei 1996-2009 (in aantallen)	Groei 1996-2009 (% per jaar)	Groei 2007-2009 (in aantallen)	Groei 2007-2009 (% per jaar)
Kunsten en cultureel erfgoed	2267	598	2,4%	54	1,2%
Podiumkunsten	404	165	4,1%	35	4,6%
Scheppende kunsten	277	88	3,0%	26	5,1%
Overig kunst en erfgoed	706	235	3,2%	13	0,9%
Cultureel erfgoed	880	110	1,0%	-20	-1,1%
Media en entertainmentindustrie	10786	2113	1,7%	-217	-1,0%
Radio en televisie	7681	1603	1,8%	-256	-1,6%
Persmedia	912	227	2,2%	-35	-1,9%
Film	1193	219	1,6%	35	1,5%
Muziekindustrie	272	-74	-1,8%	12	2,3%
Boekenindustrie	486	242	5,4%	-3	-0,3%
Overige uitgeverijen	39	-144	-11,2%	-20	-18,7%
Live entertainment	203	40	1,7%	50	15,2%
Creatieve zakelijke dienstverlening	1621	489	2,8%	-16	-0,5%
Vormgeving en ontwerp	304	173	6,7%	43	7,9%
Communiceren en informatie	1317	316	2,1%	-59	-2,2%
Creatieve industrie	14674	3200	1,9%	-179	-0,6%
ICT en creatieve industrie	20018	1724	0,7%	-631	-1,5%

Bron: LISA

Uitgelicht

Ontwikkelingen in de ICT-sector in de Gooi en Vechtstreek

De ICT-sector bestaat uit content, diensten en hardware. In de Gooi en Vechtstreek is content de belangrijkste deelsector met 12,2 duizend banen in 2009. De belangrijkste groei binnen ICT-diensten betreft het aandeel softwarebureaus. Digitalisering wordt steeds belangrijker voor de cross media. Allerlei combinaties met de ICT sector zorgen voor innovaties en liggen ten grondslag aan de ontwikkeling in de richting van de zogenaamde creatieve netwerkeconomie. Ook bevinden zich onder softwarebureaus veel bedrijfjes die zich bezighouden op het grensvlak van content en diensten door het ontsluiten van content voor nieuwe applicaties (bijvoorbeeld de Iphone, Ipad etc.). Verder is te zien dat het hardwarecluster in de Gooi en Vechtstreek aan het verdwijnen is. Sinds 1996 zijn er bijna drieduizend banen verdwenen en de ICT hardware bestaat in 2009 nog maar uit 880 banen.

Tabel 3.9: Banen 2009 en ontwikkelingen 1996-2009 en 2007-2009 in de domeinen van de creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek

Gooi en Vechtstreek	Banen 2009	Groei 1996-2009 (in aantallen)	Groei 1996-2009 (% per jaar)	Groei 2007-2009 (in aantallen)	Groei 2007-2009 (% per jaar)
Content	12180	2564	1,8%	-290	-1,2%
Radio en televisie	7681	1603	1,8%	-256	-1,6%
Persmedia	912	227	2,2%	-35	-1,9%
Film	1193	219	1,6%	35	1,5%
Muziekindustrie	272	-74	-1,8%	12	2,3%
Boekenindustrie	486	242	5,4%	-3	-0,3%
Overige uitgeverijen	39	-144	-11,2%	-20	-18,7%
Reclame en PR-bureaus	1293	318	2,2%	-66	-2,5%
Industrieel ontwerp en vormgeving	304	173	6,7%	43	7,9%
Diensten	4463	1392	2,9%	158	1,8%
Drukkerijen en reproductie	577	-505	-4,7%	7	0,6%
Telecommunicatie	533	-243	-2,8%	-18	-1,6%
Software	2343	1951	14,7%	289	6,8%
Facilitaire ICT-diensten	1010	189	1,6%	-120	-5,5%
Hardware	881	-2868	-10,5%	-610	-23,1%
Vervaardiging ICT hardware	817	-2859	-10,9%	-593	-23,9%
Installatie, verhuur en reparatie ICT hardware	64	-9	-1,0%	-17	-11,1%
ICT	17524	1088	0,5%	-742	-2,1%
ICT en creatieve industrie	20018	1724	0,7%	-631	-1,5%

Bron: LISA

3.3 Vestigingen en werkgelegenheid naar grootteklasse

In 2009 heeft de Gooi en Vechtstreek 2700 vestigingen in de creatieve industrie en 2830 in ICT, waarvan 1934 vestigingen zich in de overlappende categorie content bevinden. In vergelijking met Nederland en de Noordvleugel is de gemiddelde vestigingsgrootte in deze sectoren in de Gooi en Vechtstreek groter. Dat is terug te voeren op de aanwezigheid van relatief grote bedrijven in radio en televisie. Daarmee komt het aandeel van de Gooi en Vechtstreek in het totaal aan bedrijven in ICT en creatieve industrie lager uit dan het aandeel van deze regio in het aantal banen.

Tabel 3.10: Aantal vestigingen in de Gooi en Vechtstreek, de Noordvleugel en Nederland in de creatieve industrie, ICT, content en totale economie in 2009

	Creatieve industrie	ICT	Content	Totale economie
Gooi en Vechtstreek	2698	2829	1934	20250
Noordvleugel	30386	33533	19821	261750
Nederland	83665	97485	52221	1109450
Aandeel Gooi en Vechtstreek in de Noordvleugel	8,9%	8,4%	9,8%	7,7%
Aandeel Gooi en Vechtstreek in Nederland	3,2%	2,9%	3,7%	1,8%

Bron: LISA

In tabel 3.11 is de gemiddelde vestigingsgrootte in 2009 in ICT en creatieve industrie weergegeven per gemeente. We zien hierbij dat Hilversum een sterk afwijkend patroon heeft ten opzichte van de omliggende gemeenten. De creatieve industrie staat bekend om zijn kleinschaligheid maar door de aanwezigheid van enkele grote mediaspelers in Hilversum wijkt het patroon in deze stad sterk af van het nationale patroon. De gemiddelde vestigingsgrootte van 9,3 baan per vestiging ligt zelfs boven het gemiddelde van de totale economie van Hilversum (7,1 baan per vestiging). In de omliggende gemeenten ligt de gemiddelde vestigingsgrootte in ICT en creatieve industrie onder het nationaal gemiddelde van 4,1 baan per vestiging. Dit is in lijn met de structuur van de totale economie. Het vestigingsklimaat in kleine en middelgrote steden leent zich maar beperkt voor grote vestigingen.

Tabel 3.11: Gemiddelde vestigingsgrootte in 2009 in de creatieve industrie, ICT, content en totale economie in de gemeenten van de Gooi en Vechtstreek, de Gooi en Vechtstreek totaal, de Noordvleugel en Nederland in de creatieve industrie, ICT, content en totale economie

Gemeente	Overig deel creatieve industrie	Content	Overig deel ICT	ICT en creatieve industrie	Totaal
Blaricum	1,7	1,4	1,2	1,4	4,7
Bussum	2,5	1,5	2,8	2,0	4,0
Hilversum	4,3	11,7	8,1	9,3	7,1
Huizen	1,7	1,6	5,8	3,0	5,4
Laren	4,3	3,4	4,5	3,8	4,2
Muiden	2,8	1,2	3,0	2,0	3,3
Naarden	4,4	3,5	5,5	4,2	5,6
Weesp	1,7	1,8	7,0	3,4	6,5
Wijdmeren	2,5	1,5	3,4	2,2	3,8
Gooi en Vechtstreek	3,3	6,3	6,0	5,6	5,6
Noordvleugel	3,1	3,2	6,7	4,3	6,9
Nederland	3,2	2,9	6,1	4,1	7,2

Bron: LISA

In tabel 3.12 is een overzicht gegeven van de werkgelegenheid naar grootteklasse in de creatieve industrie. In de kunsten en cultureel erfgoed is er een balans tussen kleine bedrijven (2 t/m 5 banen) en zelfstandigen en de rol van grote bedrijven. Media en entertainmentindustrie in de Gooi en Vechtstreek wordt sterk gedomineerd door de grote mediabedrijven, ruim driekwart van de banen bevindt zich bij vestigingen met meer dan 50 banen. Creatieve zakelijke dienstverlening moet het vooral hebben van de kleine bedrijven. Tweederde van de werkgelegenheid bevindt zich in vestigingen met vijf of minder banen. Deze deelsector zien we ook relatief veel in andere gemeenten dan Hilversum omdat daar de natuurlijke vestigingsvoorkeur ligt van kleine bedrijven.

Tabel 3.12: Werkgelegenheid in 2009 naar grootteklasse in de creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek

Gooi en Vechtstreek	0 t/m 1	2 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 50	50+	Totaal
Kunsten en cultureel erfgoed	523	451	122	452	719	2267
Media en entertainment-industrie	743	645	332	1270	7796	10786
Creatieve zakelijke dienstverlening	660	460	151	281	69	1621
Creatieve industrie	1926	1556	605	2003	8584	14674

Bron: LISA

In tabel 3.13 is een overzicht gegeven van de verdeling van werkgelegenheid naar grootteklasse voor de ICT-sector. Content en Hardware worden gedomineerd door de grote bedrijven. In de ICT diensten is de dominante rol van de grote bedrijven kleiner en spelen ook middelgrote bedrijven een belangrijke rol. Minder dan een kwart van de werkgelegenheid in de ICT-diensten is te vinden bij bedrijven met vijf of minder werkzame personen. Voor content is een soortgelijke rol weggelegd voor kleine bedrijven en zelfstandigen.

Tabel 3.13: Werkgelegenheid in 2009 naar grootteklasse in de ICT in de Gooi en Vechtstreek

Gooi en Vechtstreek	0 t/m 1	2 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 50	50+	Totaal
Content	1377	1072	476	1510	7745	12180
Diensten	554	494	376	1579	1460	4463
Hardware	19	36	14	78	734	881
ICT	1950	1602	866	3167	9939	17524

Bron: LISA

In de groei van de werkgelegenheid in de jaren 1996-2009 in de creatieve industrie zijn de grote mediabedrijven heel belangrijk geweest, bijna 60 procent van de banengroei vond plaats bij bedrijven met meer dan 50 werkzame personen. Daarnaast zien we dat het aantal ZZP-ers sterk is gegroeid in de periode 1996-2009 met bijna 600 personen.

Tabel 3.14: Werkgelegenheidsgroei in de periode 1996-2009 naar grootteklasse in de creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek

Gooi en Vechtstreek	0 t/m 1	2 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 50	50+	Totaal
Kunsten en cultureel erfgoed	196	144	-1	160	99	598
Media en entertainment-industrie	184	7	67	140	1715	2113
Creatieve zakelijke dienstverlening	215	53	31	121	69	489
Creatieve industrie	595	204	97	421	1883	3200

Bron: LISA

In de periode 2007-2009 zien we dat de rol van ZZP-ers steeds belangrijker wordt. De grote en middelgrote bedrijven in de creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek hebben het moeilijk door de recessie. Welk deel van de groei van de ZZP-ers uit nood geboren is als gevolg van reorganisaties, is niet te herleiden uit de beschikbare data.

Tabel 3.15: Werkgelegenheidsgroei in de periode 2007-2009 naar grootteklasse in de creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek

Gooi en Vechtstreek	0 t/m 1	2 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 50	50+	Totaal
Kunsten en cultureel erfgoed	86	3	-2	-15	-18	54
Media en entertainmentindustrie	108	-79	-2	-40	-204	-217
Creatieve zakelijke dienstverlening	42	14	-20	-67	15	-16
Creatieve industrie	236	-62	-24	-122	-207	-179

Bron: LISA

Bij de ontwikkelingen in de ICT-sector naar grootteklasse zien we dat ICT groeit door zelfstandige ondernemers en middelgrote bedrijven (11 t/m 50 banen per vestiging) in de Gooi en Vechtstreek. Zelfstandigen en kleine bedrijven spelen in de ICT hardware geen rol van betekenis. In de hardware zien we verder sterke krimp bij de grote bedrijven. De ICT diensten in de Gooi en Vechtstreek onttrekken zich in de periode 2007-2009 aan de dalende trend die bij content en hardware duidelijk waarneembaar is.

Tabel 3.16: Werkgelegenheidsgroei in de periode 1996-2009 naar grootteklasse in de ICT in de Gooi en Vechtstreek

Gooi en Vechtstreek	0 t/m 1	2 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 50	50+	Totaal
Content	396	51	107	243	1767	2564
Diensten	230	31	73	787	271	1392
Hardware	-2	7	-17	-75	-2781	-2868
ICT	624	89	163	955	-743	1088

Bron: LISA

3 ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek

Tabel 3.17: Werkgelegenheidsgroei in de periode 2007-2009 naar grootteklasse in de ICT in de Gooi en Vechtstreek

Gooi en Vechtstreek	0 t/m 1	2 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 50	50+	Totaal
Content	151	-73	-22	-115	-231	-290
Diensten	72	-32	60	-25	83	158
Hardware	3	3	-24	-29	-563	-610
ICT	226	-102	14	-169	-711	-742

Bron: LISA

3.4 Omzet

ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek zijn in 2009 goed voor 2,1 miljard euro aan omzet, ofwel 3,4 procent van de Nederlandse ICT en creatieve industrie. Ruim tweederde van de omzet wordt gerealiseerd in Hilversum. De rol van de vijf deelsectoren in de Gooi en Vechtstreek is relatief groter ten opzichte van alle economische activiteiten in de regio. Creatieve zakelijke diensten, ICT-diensten en ICT-hardware zijn goed voor ongeveer 2 procent van de nationale omzet. Ter vergelijking: in de Gooi en Vechtstreek wordt 1,5 procent van de totale omzet in Nederland gemaakt. Media en entertainment maar ook kunsten en cultureel erfgoed zijn relatief belangrijk in de Gooi en Vechtstreek.

Tabel 3.18: Omzet in de ICT en creatieve industrie in 2009 in gemeenten in de Gooi en Vechtstreek (in miljoenen euros)

Gemeente	Kunsten en cultureel erfgoed	Media en entertainment	Creatieve zakelijke diensten	ICT diensten	ICT hardware	ICT en creatieve industrie
Blaricum	4,6	4,3	2,4	4,1	0,0	15
Bussum	18,9	24,2	12,4	40,5	0,9	97
Hilversum	119,4	901,9	44,8	324,3	97,5	1488
Laren	12,9	23,2	8,7	19,7	0,2	65
Muiden	6,2	3,1	1,6	10,0	0,0	21
Naarden	8,8	42,6	12,2	39,8	0,5	104
Weesp	8,8	8,3	8,6	57,8	17,4	101
Wijdemeeren	12,3	14,9	6,9	24,4	6,7	65
Gooi en Vechtstreek	204	1037	109	573	194	2117
Nederland	7115	9872	5513	30364	9982	62847
Aandeel (%) Gooi en Vechtstreek	2,9%	10,5%	2,0%	1,9%	1,9%	3,4%

Bron: TNO, op basis van CBS/LISA

In tabel 3.19 is de rol van de vijf deelsectoren in de lokale economie van elke gemeente in de Gooi en Vechtstreek in 2009 weergegeven. Het lokale belang van de drie deelsectoren van de creatieve industrie ligt in alle gemeenten, behalve Weesp en Huizen, boven het nationaal gemiddelde. Huizen scoort wel goed voor ICT diensten en hardware, Weesp ligt hierbij op het nationaal gemiddelde. Naast Hilversum speelt ICT en creatieve industrie een belangrijke rol in termen van omzet voor Laren (10%), Huizen (8,8%), Muiden (7%) en Bussum (6,4%).

Tabel 3.19: Aandeel (%) van deelsectoren van de ICT en creatieve industrie in de totale omzet in gemeenten in de Gooi en Vechtstreek

Gemeente	Kunsten en cultureel erfgoed	Media en entertainment	Creatieve zakelijke diensten	ICT diensten	ICT hardware	ICT en creatieve industrie
Blaricum	1,2%	1,1%	0,6%	1,1%	0,0%	4,0%
Bussum	1,3%	1,6%	0,8%	2,7%	0,1%	6,4%
Hilversum	1,9%	14,0%	0,7%	5,0%	1,5%	23,2%
Laren	2,0%	3,6%	1,3%	3,0%	0,0%	10,0%
Muiden	2,1%	1,0%	0,5%	3,3%	0,0%	7,0%
Naarden	0,5%	2,3%	0,7%	2,1%	0,0%	5,6%
Weesp	0,4%	0,4%	0,4%	2,9%	0,9%	5,1%
Wijdmeren	1,0%	1,3%	0,6%	2,1%	0,6%	5,5%
Gooi en Vechtstreek	1,3%	6,4%	0,7%	3,6%	1,2%	13,1%
Nederland	0,7%	0,9%	0,5%	2,8%	0,9%	5,8%
Aandeel (%) Gooi en Vechtstreek	2,9%	10,5%	2,0%	1,9%	1,9%	3,4%

Bron: TNO, op basis van CBS/LISA

3.5 Samenvatting en conclusies

ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek zijn goed voor ruim 20 duizend banen in 2009, ofwel 17,8 procent van de totale werkgelegenheid. Hilversum en in het bijzonder het Mediapark spelen hierbij een zeer prominente rol: ruim 70 procent van de werkgelegenheid in 2009 in ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek bevindt zich in Hilversum.

Ook in de omliggende gemeenten zijn ICT en creatieve industrie belangrijke sectoren. In Huizen (1.200 banen), Naarden (1.000 banen), Bussum (950 banen) en Weesp (850 banen) heeft de sector een aanzienlijke omvang. Ook is te zien dat in alle gemeenten in de Gooi en Vechtstreek met uitzondering van Blaricum ICT en creatieve industrie oververtegenwoordigd zijn ten opzichte van het nationale werkgelegenheidsaandeel van 6,5 procent.

In het profiel van de sector zijn verschillen zichtbaar tussen de gemeenten. Hilversum is met zijn sterke specialisatie op media en entertainmentindustrie een uitschieter, maar ook in Naarden, Bussum en Laren speelt content een belangrijke rol in het sectorprofiel. Huizen en Weesp zijn sterk gespecialiseerd in ICT, ruim 60 procent van de werkgelegenheid valt onder ICT hardware en diensten. De kleine gemeenten Wijdmeren, Muiden en Blaricum laten geen duidelijk sectorprofiel zien.

De Gooi en Vechtstreek is sterk gespecialiseerd in ICT en creatieve industrie maar heeft te maken met de wet van de remmende voorsprong. De creatieve industrie groeide over de periode 1996-2009 jaarlijks gemiddeld met 1,9 procent tegenover het nationaal gemiddelde van 3,4 procent. ICT groeide licht in de Gooi en Vechtstreek met gemiddeld 0,5 procent per jaar. Ondanks deze achterblijvende groei bij de nationale trend, is de sector voor de regio een belangrijke drijver geweest voor werkgelegenheids groei met een aandeel van 13,5 procent.

Kijken we naar de ontwikkelingen in de periode 2007-2009 dan zien we dat er sprake is van krimp in de Gooi en Vechtstreek, welke met name plaatsvond in ICT.

ICT en creatieve industrie, maar ook de totale economie van de Gooi en Vechtstreek, kennen heel duidelijk hun eigen dynamiek die afwijkt van fluctuaties van de groei in Nederland en de Noordvleugel. De creatieve industrie is tot 2004 een groeisector geweest voor de Gooi en Vechtstreek. Het niveau van de groei bleef tot 2004 wel licht achter ten opzichte van Nederland en de Noordvleugel. Na 2004 is de banengroei in de creatieve industrie gestagneerd. Met het uitbreken van de kredietcrisis in 2008 blijkt dat ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek ook krimp vertonen. De krimp raakt niet alleen Hilversum maar de hele regio. In de regio zitten veel kleine bedrijven die sterk afhankelijk zijn van opdrachten vanuit het mediacluster in Hilversum. Uitzondering op de stagnatie en krimp vormt de groei van softwarebureaus.

In de groei van de werkgelegenheid in de creatieve industrie zijn de grote mediabedrijven heel belangrijk geweest voor de regio, bijna 60 procent van de banengroei vindt plaats bij bedrijven met meer dan 50 werkzame personen. Daarnaast zien we dat het aantal ZZP-ers sterk is gegroeid in de periode 1996-2009 met bijna 600 personen. In de periode 2007-2009 zien we dat de rol van ZZP-ers steeds belangrijker wordt. De grote en middelgrote bedrijven in de creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek hebben het moeilijk door de recessie.

4 Conclusies en Aanbevelingen

De Gooi- en Vechtstreek ligt ingeklemd tussen twee grote steden, Amsterdam en Utrecht, en hun omliggende gemeenten. De regio is met 6,5 miljard euro goed voor acht procent van de toegevoegde waarde van de Metropool Regio Amsterdam (85,8 miljard euro) in 2009 en 1,3 procent van de landelijke toegevoegde waarde (508,2 miljard euro).

De groei van de Gooi en Vechtstreek economie is sinds 1995 met gemiddeld 1,3 procent per jaar bescheiden in vergelijking met 2,1 procent voor heel Nederland en 2,7 procent voor de Metropoolregio Amsterdam. Vanaf 2004 tot 2009 is er zelfs sprake van een lichte krimp met -0,3 procent gemiddeld per jaar. Prognoses duiden erop dat deze krimp de komende jaren voortduurt. De mogelijkheden voor groei worden beperkt door een gebrek aan ruimte. Daardoor kan er nauwelijks sprake zijn van bedrijfsuitbreidingen en nieuwe vestigingen. Ook de ruimte voor nieuwe woningbouw is beperkt. De Gooi en Vechtstreek kampt als enige regio in de Metropool Regio Amsterdam met een terugloop van de potentiële beroepsbevolking. Die telt in 2009 156 duizend mensen, waarvan feitelijk 106 duizend actief.

4.1 Werkgelegenheid in regionaal en nationaal perspectief

De Gooi en Vechtstreek is, ondanks de recente stagnatie, een regio die belangrijk is voor de werkgelegenheid van de eigen inwoners en voor pendelaars uit de rest van de Metropool Regio Amsterdam en de rest van Nederland. De Gooi en Vechtstreek kent een pendeloverschot van 20 duizend. Dat wil zeggen dat er dagelijks 20 duizend meer mensen naar de regio toe komen om er te werken dan dat er inwoners uitgaan om elders een baan te vervullen. Van alle werkzame mensen die in de Gooi en Vechtstreek wonen (106 duizend) werken zijn er 60 duizend (57 procent) in eigen regio. Van de resterende 46 duizend wonen, werken er 13 duizend in Amsterdam, acht duizend in andere regio's binnen de Metropool Regio Amsterdam en 21 duizend in de rest van Nederland.

Van de 66 duizend mensen die van buiten de Gooi en Vechtstreek in die regio een baan vervullen komt slechts een derde (20 duizend) uit de Metropool Regio Amsterdam (waarvan negen duizend uit Almere/Lelystad en acht duizend uit Amsterdam) en maar liefst twee derde (46 duizend) uit de rest van Nederland. Daarmee is de economie van de Gooi en Vechtstreek een belangrijke werkverschaffer voor de eigen bevolking, voor mensen van buiten de Metropool Regio Amsterdam en voor mensen van daarbinnen, in die volgorde.

4.2 Economische structuur: contentindustrie dominant

De economische structuur van de Gooi en Vechtstreek vertoont sterke overeenkomsten met die van Groot Amsterdam en Utrecht en omstreken. Er is een sterke dienstensector en weinig tot geen landbouw en industrie. De regio profiteert daarmee van de ligging tussen beide grootstedelijke economieën door gelijksoortige bedrijvigheid aan zich te binden als die gevestigd is in beide grote steden. Karakteristiek voor de Gooi en Vechtstreek is de sterke contentindustrie, meer in het bijzonder een sterk cluster van bedrijven die hun oorsprong kennen in de omroep en entertainmentindustrie en zich nu ontwikkelen tot crossmedia bedrijven. Op het niveau van de gehele Metropool Regio Amsterdam geldt de sector 'Media, ontwerp en kunst', lees de contentindustrie, in de Gooi en Vechtstreek als een van de vijf sterkste clusters. In de combinatie van ICT en creatieve industrie wordt cross media vormgegeven. In de Gooi en Vechtstreek zijn in 2009 ruim 20 duizend banen te vinden in de combinatie van beide sectoren. Dat komt neer op 17,8 procent van de totale werkgelegenheid in de Gooi en Vechtstreek.

Hilversum eist met ruim veertien- van de 20 duizend banen in het Gooise mediacluster een centrale rol voor zich op. De mediastad pakt daarmee 70 procent van alle banen in ICT en creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek. Echter ook in de omliggende gemeenten zijn ICT en creatieve industrie van bijzonder belang voor de werkgelegenheid. In Huizen (1200 banen), Naarden (1000 banen), Bussum (950 banen) en Weesp (850 banen) heeft de sector een aanzienlijke omvang. In alle gemeenten in de Gooi en Vechtstreek met uitzondering van Blaricum zijn ICT en creatieve industrie oververtegenwoordigd in vergelijking met het nationaal gemiddeld werkgelegenheidsaandeel van 6,5 procent. De meest gespecialiseerde gemeente is Hilversum met een aandeel van banen in ICT en creatieve industrie van ruim 28 procent.

Naast ICT en creatieve industrie geven ook andere sectoren profiel aan de gemeentelijke economieën binnen de Gooi en Vechtstreek. Het sectoraal profiel van de gemeenten in het noordwesten van de Gooi en Vechtstreek (Weesp, Naarden, Muiden) laat de invloed van Amsterdam en Schiphol zien, met specialisaties in industrie, groothandel en zakelijke dienstverlening. In de gemeenten in het noordoosten van de Gooi en Vechtstreek (Huizen, Laren, Blaricum) zien we een sterke specialisatie in zorg. Wijdemeren en Bussum hebben een sterke focus op (commerciële) dienstverlening voor consumenten en zakelijke klanten met specialisaties in handel en horeca, en zakelijke en financiële dienstverlening.

4.3 Groei

De groei van creatieve industrie en ICT in de Gooi en Vechtstreek blijft over de periode 1996-2009 met 1,9 en 0,5 procent, achter bij de gemiddelde groei van deze sectoren in Nederland. De ICT en creatieve industrie in de regio kampt met de wet van de remmende voorsprong. In de periode 2007-2009 is er sprake van krimp van het aantal banen in creatieve industrie en ICT met respectievelijk -0,6 en -2,1 procent. De sterkste teruggang in de recente jaren gelden voor de bedrijfstakken radio en televisie (-256 banen) en vervaardiging ICT hardware (-593 banen). De ervaring leert dat ICT en creatieve industrie relatief sterk reageren op conjunctuurontwikkelingen. Binnen de creatieve industrie in de Gooi en Vechtstreek, die grotendeels bestaan uit bedrijven in de mediasector, is een trend waarneembaar dat in de voorbij jaren de grote en middelgrote mediabedrijven banen inleveren en de kleine blijven groeien. Vooral in Hilversum zijn de grotere mediabedrijven gevestigd, wat de krimp in de mediastad voor een belangrijk deel verklaart. Toch zijn ICT en creatieve industrie gezamenlijk verantwoordelijk voor 13,5 procent van alle nieuwe banen die er in die periode 1996-2009 in de regio zijn bijgekomen.

4.4 Inbedding

Een belangrijke indicator voor het economisch belang van crossmediale bedrijvigheid in de Gooi en Vechtstreek is de mate waarin die sector is ingebed in de regionale en nationale economie. Om dat vast te stellen is de waarde van de sectorale multiplier een belangrijke waarde. Dat getal geeft aan in welke mate een verandering of zelfs een schok in een sector, een toename of afname van toegevoegde waarde, consequenties heeft voor de bedrijven en sectoren in de rest van de economie, in de regio of nationaal. De multiplier van 'media, ontwerp en kunst' in de Gooi en Vechtstreek (lees de contentindustrie) voor de gehele Nederlandse economie is 1,82. Dat houdt in dat wanneer er sprake is van een groei in de sector een effect in de rest van de economie volgt van 0,82 van de waarde van die groei. De sector is daarmee sterk ingebed in de brede economie. Van dat effect van 0,82 slaat echter slechts 0,18 neer in de Metropool Regio Amsterdam; 0,62 daarvan is merkbaar in de rest van Nederland. Daarmee blijkt de verankering in de regionale economie beperkt.

Voorts blijkt dat in de economische relaties die door de bedrijven in de sector 'media, ontwerp en kunst' vooral onderhouden worden met bedrijven in de eigen (media)sector. Andere sectoren waar relatief sterke relaties mee bestaan passen wel bij het economisch profiel van de regio: commerciële dienstverlening, economie en recht en overige zakelijke diensten. Grosso modo geldt echter dat de directe regio maar beperkt meebeweegt met het mediacluster in de Gooi en Vechtstreek. Andere sectoren in de Gooi- en Vechtstreek profiteren maar beperkt van de aanwezigheid van de sector.

4.5 Visie en aanbevelingen

De toekomst van de contentindustrie, of het cluster 'Media, kunst en vormgeving' zoals het in de Economische Verkenningen van de Metropool Regio Amsterdam wordt genoemd, is nauw verknoot met het proces van digitalisering. In het tweede deel van de Cross Media Monitor 2010, dat gepubliceerd is onder de titel 'De kracht van cross media in de netwerkeconomie' wordt een analyse gepresenteerd die specifiek relevant is voor de ontwikkeling van de economie van de Gooi en Vechtstreek, in het bijzonder voor de betekenis van de contentindustrie daarbinnen.

Enkele bevindingen gepresenteerd in het voorliggende rapport laten zien dat de contentindustrie in de Gooi en Vechtstreek in een nieuwe fase van zijn ontwikkeling is terechtgekomen. Een belangrijk inzicht is dat de industrie

sterker verankerd is in de brede nationale economie dan in de regio. De scores op de sectorale nationale en regionale multiplier laten dat zien. Bovendien komt naar voren dat de economische relaties van bedrijven in de industrie in de Gooi en Vechtstreek aangegaan worden met bedrijven binnen de eigen sector. Een ander relevant inzicht over de economie van de Gooi en Vechtstreek is de sterke instroom van pendelaars in de Gooi en Vechtstreek van buiten de Metropool Regio Amsterdam. Ook daaruit blijkt dat de Gooi en Vechtse economie in dat opzicht breed is verankerd, zelfs buitenregionaal. Daarmee wordt duidelijk dat samenballende kracht van het contentindustrie cluster in de Gooi en Vechtstreek maar in beperkte mate ligt in de lokaal of regionaal economische verankering.

In die context bezien is de banenuitstoot bij de grote en middelgrote bedrijven in de Hilversumse radio en televisie, ten gunste van de Zzp'ers een teken aan de wand. De media-economie wordt steeds meer een creatieve netwerkeconomie waarbij de spelers beweeglijker en ongebondener worden. Daarbij speelt digitalisering en de gevolgen die dat verschijnsel voor de industrie heeft een cruciale rol. Media- en entertainmentindustrieën komen door de ontwikkeling van het internet en de innovaties die in het digitale domein plaatsvinden terecht in een mondiaal speelveld, waar bedrijven die de toon zetten op wereldschaal opereren. Google, Apple en Facebook zijn daarvan de meest treffende voorbeelden. Tegelijkertijd formeert de industrie zich niet langer langs traditionele lijnen van de distributietechnologieën, maar formeert zich langs lijnen die momenteel nog niet uitgekristalliseerd zijn en bij gebrek aan beter worden samengevat onder de noemer 'content'.

Al deze ontwikkelingen stellen het Gooise cross mediacluster voor belangrijke uitdagingen. De eerste vraag is in hoeverre de bundelingen van krachten die ooit verantwoordelijk waren voor het ontstaan van het cluster in het Gooi blijven gelden in het tijdperk van de digitale media dat zich momenteel ontvouwt. De indicaties voor de mate waarin de huidige media-industrie momenteel verankerd is in de Gooi en Vechtse economie laten zien dat de sector vooral interacteert met zichzelf en dan nog maar in beperkte mate in de Gooi en Vechtstreek. Wanneer de factoren die de noodzaak tot nabijheid in het verleden bepaalden in het nieuwe tijdperk niet of minder gelden komt het voortbestaan van het cluster in gevaar. De kans daarop groeit omdat er de laatste jaren sprake is van een verbreding van relaties tussen verschillende mediadomeinen, ook wel aangeduid als convergentie, die brede verbindingen binnen de sector bevorderen. Daar komt bij dat een andere belangrijke trend die in de voorbije jaren wordt waargenomen duidt op een toegenomen belang van relaties tussen de contentindustrie en andere domeinen van de economie. Een belangrijke vraag voor het Hilversumse cluster is of de bedrijven die zich in het centrum van de Gooi en Vechtstreek bevinden ruimtelijk en in termen van condities goed genoeg gepositioneerd zijn om die verbindingen aan te gaan, of dat andere combinaties op andere locaties meer voordelen bieden.

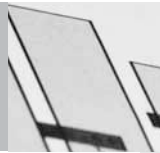
In het genoemde deel 2 van de Cross Media Monitor 2010 is het concept 'gerelateerde variëteit' geïntroduceerd als belangrijke voorwaarde waarbinnen crossmediale activiteiten kunnen floreren. Dat duidt erop dat een regionale economie kan profiteren van een gevarieerde sectorale samenstelling wanneer de sectoren dermate verwant met elkaar zijn dat er cross-overs tot stand komen. Die kunnen betrekking hebben op economische samenwerkingsrelaties, op migratie van personeel van de ene sector naar de andere (waarmee kennis van de ene sector naar de andere overgaat) of op gezamenlijke innovatietrajecten. Uit de ruwe analyse van crosssectorale verbanden die in deze studie is verricht blijkt vooralsnog geen sterke verknoping van de Gooise contentindustrie met andere sectoren in de regio. Toch is het verder exploreren van die mogelijkheden de moeite waard. Zo is het zoeken van aanknopingspunten tussen bijvoorbeeld contentindustrie en zorgsector, in enkele gemeenten van de Gooi en Vechtstreek een specialisatie, op basis van het concept 'applied health games' een interessant ontwikkelings- en innovatietraject dat momenteel onderzocht wordt.

Echter, gezien de relatief beperkte omvang en diversiteit van de Gooi- en Vechtse economie ligt het voor de hand diverse relaties vanuit het Gooise mediacluster met andere clusters buiten de regio te onderzoeken en uit te werken. De schaal waarop momenteel vanuit de Gooi en Vechtstreek wordt gewerkt laat zien dat die noodzaak nu ook wordt ervaren. Dat betekent dat vanuit het mediacluster in de Gooi en Vechtstreek op basis van specifiek eigen competenties en concurrentiekracht gewerkt moet worden aan netwerkvorming ten bate van innovatie en exploitatie op een bredere schaal dan de regio. Het lijkt logisch dat Hilversum zich probeert te manifesteren als HET productie- en distributiecentrum voor de huidige netwerken maar vooral ook voor de nieuwe zich ontwikkelende netwerken en daarbij de positie kiest van zoveel mogelijk waarde toe te voegen aan de productie- en distributieprocessen.

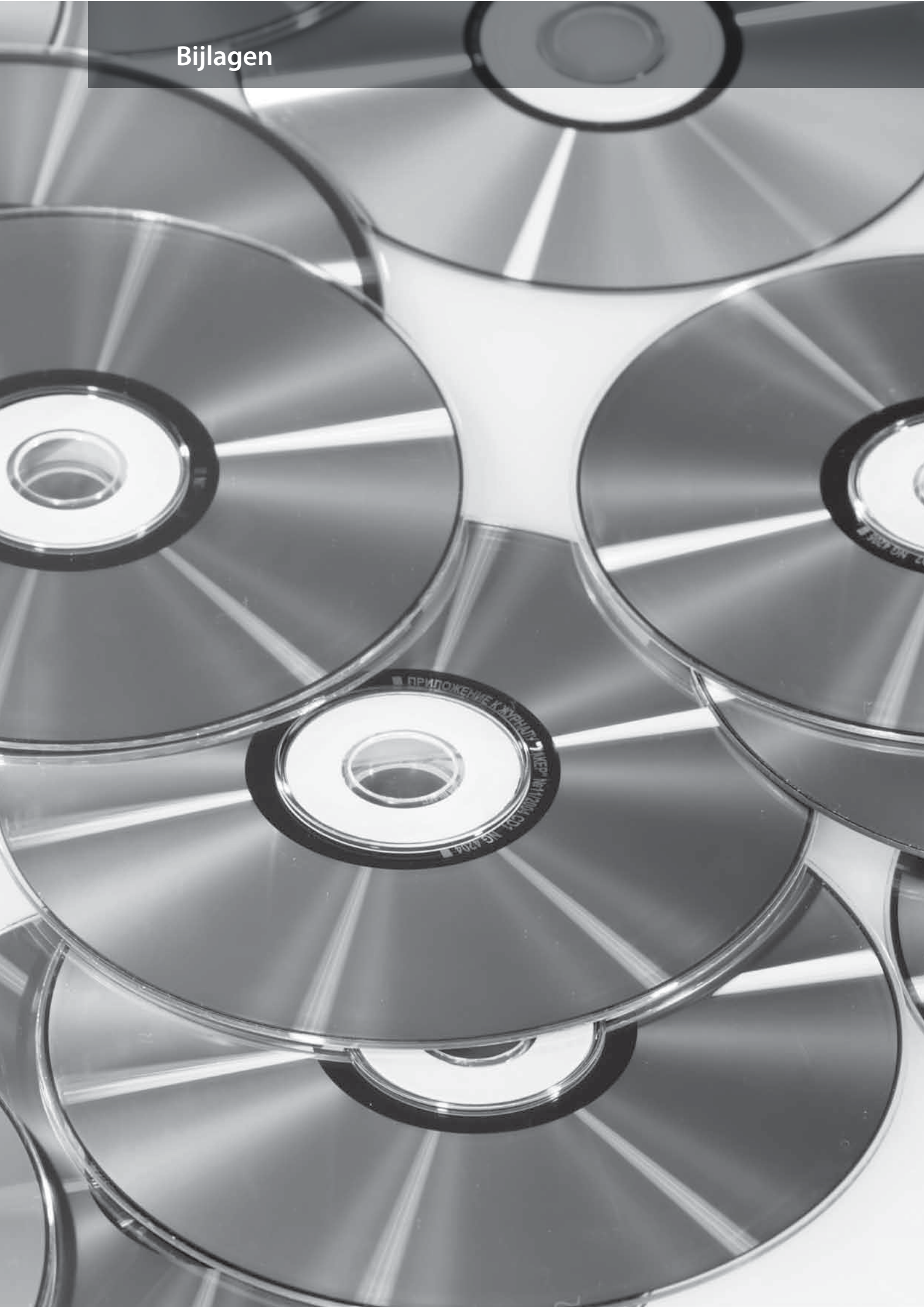
Daartoe heeft een project als Breednet een belangrijke basis gelegd zowel binnen als buiten de regio. Met de Dutch Media Hub wordt op mondiale schaal de vernetwerking ingevuld, in combinatie met de connectieve kracht van de AMS-IX in de hoofdstad, met het uiteindelijke doel om als vliegwiel te functioneren voor de ontwikkeling van de eigen kracht van de brede cross media industrie in de Gooi en Vechtstreek en de andere regio's binnen de Noordvleugel van de Randstad.

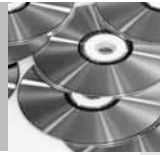
Een mogelijkheid is het mediapark te transformeren naar een hoogwaardige media-ICT campus, waarbij studio's plaats maken voor ruimtes aan ontwikkelaars van nieuwe diensten. Deze transformatie geldt dan niet alleen voor de huidige mediasector maar ook voor aanpalende sectoren waar (her)gebruik gemaakt kan worden van de 'beeld'gerelateerde ICT skills van Hilversum. Het is van belang gespecialiseerde bedrijven aan te trekken die aan dit type proces nieuwe diensten toevoegen. Een voorbeeld in dit kader is de ontwikkeling van de Dutch Health Hub. Een uitspraak die de transformatie illustreert zou kunnen zijn: van Hilversum Mediastad naar Hilversum Gateway voor de diensteneconomie.

Het spreekt voor zich dat, wil het Gooi en Vechtse cluster zijn kracht en aantrekkelijkheid behouden er, behalve aan dit soort grensoverschrijdende projecten, voortdurend gewerkt moet worden aan competentie- en talentontwikkeling en innovatiekracht. Dat is een voorwaarde om aantrekkelijk te blijven als partner en ontwikkelaar in de mondiale creatieve netwerkeconomie.

Bijlagen

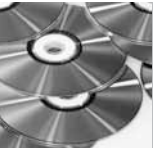

1.1

Hilversum

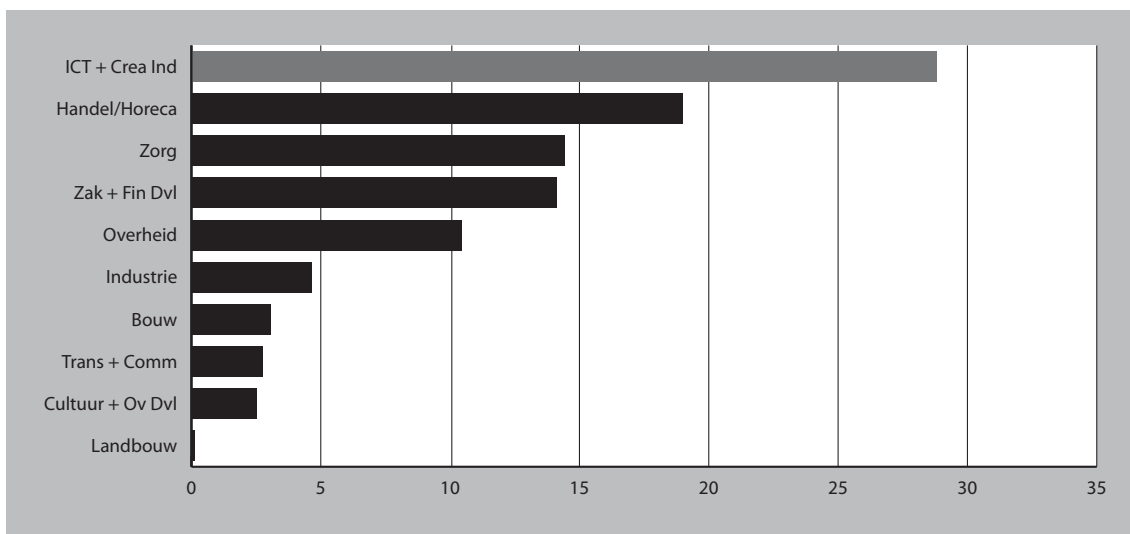
Hilversum is nog steeds omroepstad, met daarnaast specialisaties in de muziek- en filmindustrie. De afgelopen twee jaar zijn echter banen verdwenen in de kleine en grote mediabedrijven, en de middelgrote ICT dienstverleners. De aanwas in de kleinste bedrijven was niet voldoende om het verlies te compenseren, in de creatieve industrie noch in de ICT sector.

- Van de tien grote gemeenten in de Noordvleugel van de Randstad maken ICT en de creatieve industrie gezamenlijk in Hilversum het grootste deel van de lokale economie uit: bijna 30% van de werkgelegenheid is hieraan verbonden. In totaal gaat het om ruim 14.000 banen.
- Het grootste deel van de werkgelegenheid is gerelateerd aan radio- en televisieomroepen. Bijna 65% van de banen in de creatieve industrie is hieraan verbonden. Tussen 1996-2009 groeide het aantal banen bij de omroepen met ruim 1.500. Dit is mede toe te schrijven aan de verhuizing van RTL Nederland en gelieerde bedrijfsonderdelen van Amsterdam naar Hilversum. De laatste twee jaar echter is een langzame terugloop zichtbaar geworden. Ook hier speelt relocatie van omroepbedrijven een rol; zo verhuisde Q-music van Hilversum naar Amsterdam.
- Inclusief andere bedrijfstakken in de media en entertainmentindustrie (waaronder film- en televisieproductie, muziekindustrie en boekenuitgeverijen) omvat deze deelsector 82% van de creatieve banen in Hilversum, oftewel 9.500 banen.
- De media en entertainmentindustrie is zeer sterk geconcentreerd in Hilversum. Het sterkst geldt dit voor de omroepen, de muziekindustrie en de film- en tv-producenten. In mindere mate gaat dat op voor de persmedia en de boekenuitgeverijen. Live entertainment en overige uitgeverijen zijn sterk ondervertegenwoordigd.
- De omvang van ICT, in totaal 13.000 banen, is vooral bepaald door de deelsector content (10.000 banen). ICT-diensten en -hardware zijn goed voor nog eens 3.000 banen.
- Hilversum kent op het gebied van ICT-dienstverlening een concentratie van telecombedrijven en facilitaire bedrijven. Toch daalt de werkgelegenheid hier; in de periode 1996-2009 verdween bijvoorbeeld de ontwikkelafdeling van Lucent Technologies.
- De creatieve industrie is in Hilversum sterk bepaald door grootschalige organisaties. In de gehele creatieve industrie telt het gemiddelde bedrijf 10 werkzame personen. De televisieomroepen zijn het grootst, met gemiddeld 37 werkzame personen.
- De meeste nieuwe banen in de creatieve industrie zijn tussen 1996-2009 neergeslagen in de grote organisaties (meer dan 50 werkzame personen). Zij waren goed voor 73% van de aanwas. Die trend keert zich echter. De grote organisaties stootten de laatste twee jaar banen uit, net als de middelgrote en de kleine bedrijven. Alleen in de microbedrijven ontstonden banen. Per saldo verdwenen er echter de laatste twee jaar creatieve banen uit Hilversum.
- Ook in ICT zijn de afgelopen twee jaar banen verloren gegaan in Hilversum. Die verdwenen bij de middelgrote en grote ondernemingen. Dit is een trendbreuk ten opzichte van de gehele periode 1996-2009, toen het aantal groeide met 2.000.

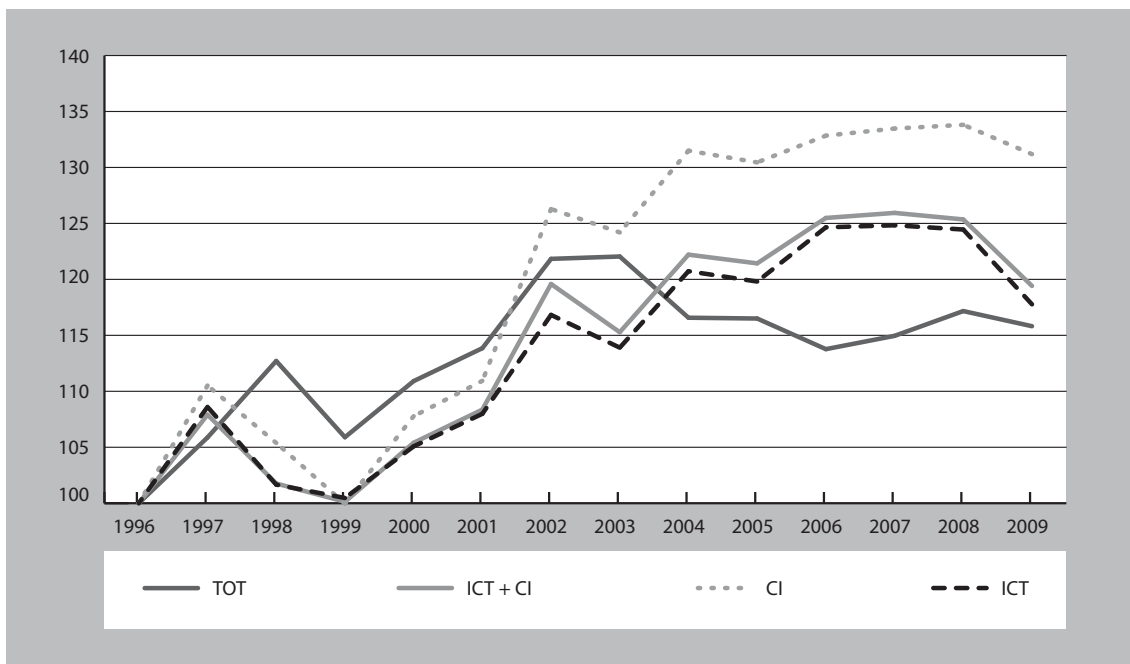
Bijlagen

Figuur B.1.1: Sectorstructuur van de Hilversumse economie in 2009, uitgedrukt in werkgelegenheidsaandeel van economische sectoren

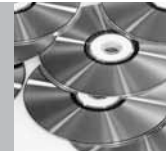

Bron: LISA

Figuur B.1.2: Ontwikkeling werkgelegenheid in Hilversum in de periode 1996-2009 voor ICT en creatieve industrie en de totale economie

Bron: LISA

Tabel B.1.1: Aantal banen, aantal vestigingen, werkgelegenheidsgroei en specialisatiegraad in bedrijfstakken van de creatieve industrie in Hilversum in 2009, onderverdeeld naar kunsten en cultureel erfgoed, media en entertainmentindustrie, en creatieve zakelijke dienstverlening

Hilversum	Banen 2009	Vestigingen 2009	Banengroei 1996-2009	Banengroei 2007-2009	LQ NL=100
Kunsten en cultureel erfgoed	1330	305	358	-12	271
Podiumkunsten	130	91	77	8	112
Scheppende kunsten	105	89	31	0	126
Overig kunst en erfgoed	359	114	148	4	237
Cultureel erfgoed	736	11	102	-24	528
Media en entertainmentindustrie	9425	560	2053	-185	1675
Radio en televisie	7333	196	1544	-157	7353
Persmedia	654	114	172	-23	313
Film	863	170	89	24	1181
Muziekindustrie	240	23	-22	21	2044
Boekenindustrie	289	42	231	-53	383
Overige uitgeverijen	8	2	8	-3	52
Live entertainment	38	13	31	6	48
Creatieve zakelijke dienstverlening	661	313	303	-2	135
Vormgeving en ontwerp	89	70	62	18	105
Communiceren en informatie	572	243	241	-20	142
Creatieve industrie	11416	1178	2714	-199	741
ICT en creatieve industrie	14308	1527	2326	-782	441

Bron: LISA

Tabel B.1.2: Aantal banen, aantal vestigingen, werkgelegenheidsgroei en specialisatiegraad in bedrijfstakken van de ICT in Hilversum in 2009, onderverdeeld naar content, diensten en hardware

Hilversum	Banen 2009	Vestigingen 2009	Banengroei 1996-2009	Banengroei 2007-2009	LQ NL=100
Content	10045	857	2340	-193	1084
Radio en televisie	7333	196	1544	-157	7353
Persmedia	654	114	172	-23	313
Film	863	170	89	24	1181
Muziekindustrie	240	23	-22	21	2044
Boekenindustrie	289	42	231	-53	383
Overige uitgeverijen	8	2	8	-3	52
Reclame en PR-bureaus	569	240	256	-20	149
Industrieel ontwerp en vormgeving	89	70	62	18	149
Diensten	2456	343	973	12	173
Drukkerijen en reproductie	221	36	-362	12	93
Telecommunicatie	432	21	-138	-29	203
Software	980	250	892	113	154
Facilitaire ICT-diensten	823	36	581	-84	245
Hardware	436	6	-1361	-595	153
Vervaardiging ICT hardware	425	6	-1365	-594	172
Installatie, verhuur en reparatie ICT hardware	11	0	4	-1	29
ICT	12937	1206	1952	-776	492
ICT en creatieve industrie	14308	1527	2326	-782	441

Bron: LISA

Tabel B.1.3: Groei aantal banen per grootteklasse in de periode 2007-2009 in de creatieve industrie in Hilversum, onderverdeeld naar kunsten en cultureel erfgoed, media en entertainmentindustrie, en creatieve zakelijke dienstverlening

Hilversum	0 t/m 1	2 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 50	50+	Totaal
Kunsten en cultureel erfgoed	31	14	-21	-18	-18	-12
Media en entertainmentindustrie	56	-20	-12	57	-266	-185
Creatieve zakelijke dienstverlening	25	15	-8	-49	15	-2
Creatieve industrie	112	9	-41	-10	-269	-199

Bron: LISA

Tabel B.1.4: Groei aantal banen per grootteklasse in de periode 1996-2009 in de creatieve industrie in Hilversum, onderverdeeld naar kunsten en cultureel erfgoed, media en entertainmentindustrie, en creatieve zakelijke dienstverlening

Hilversum	0 t/m 1	2 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 50	50+	Totaal
Kunsten en cultureel erfgoed	88	94	-12	37	151	358
Media en entertainmentindustrie	64	13	104	109	1763	2053
Creatieve zakelijke dienstverlening	101	49	-2	86	69	303
Creatieve industrie	253	156	90	232	1983	2714

Bron: LISA

Tabel B.1.5: Groei aantal banen per grootteklasse in de periode 2007-2009 in de ICT in Hilversum, onderverdeeld naar content, diensten en hardware

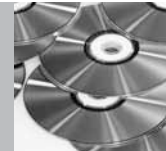
Hilversum	0 t/m 1	2 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 50	50+	Totaal
Content	79	-5	-20	4	-251	-193
Diensten	24	8	51	-121	50	12
Hardware	2	-2	-4	-2	-589	-595
ICT	105	1	27	-119	-790	-776

Bron: LISA

Tabel B.1.6: Groei aantal banen per grootteklasse in de periode 1996-2009 in de ICT in Hilversum, onderverdeeld naar content, diensten en hardware

Hilversum	0 t/m 1	2 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 50	50+	Totaal
Content	162	67	108	171	1832	2340
Diensten	112	58	100	302	391	963
Hardware	4	-1	-8	0	-1346	-1351
ICT	278	124	200	473	877	1952

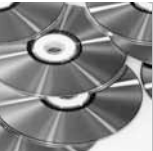
Bron: LISA

1.2 Overig Gooi en Vechtstreek

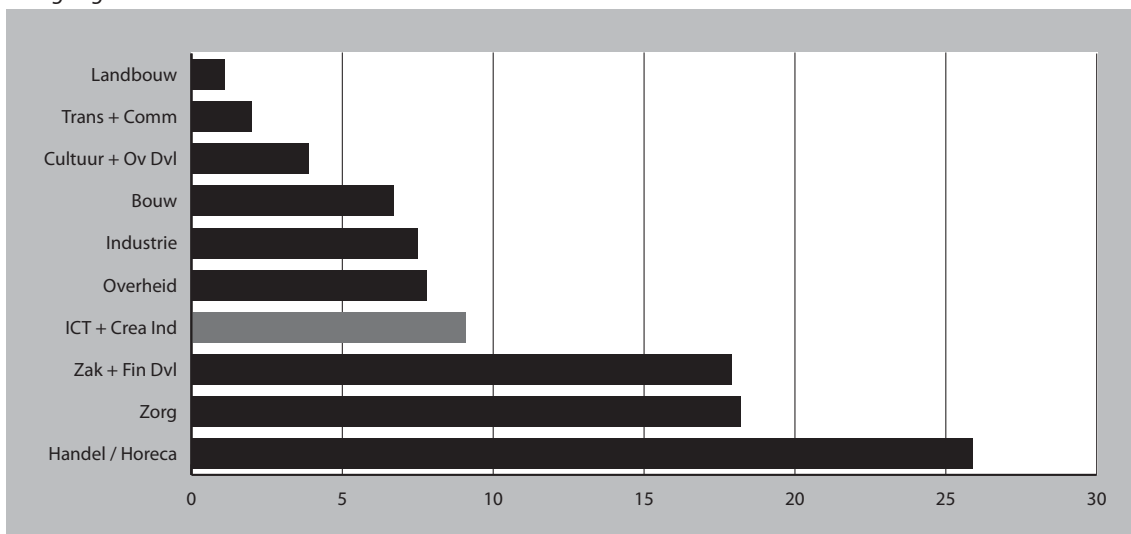
ICT en creatieve industrie hebben een sterke voorkeur voor grootstedelijke vestigingsmilieus. Door de gunstige ligging tussen Amsterdam en Hilversum zien we ook in de kleine gemeenten in de Gooi en Vechtstreek een sterke specialisatie in ICT en creatieve industrie. De dynamiek in de economie in deze gemeenten is laag, ook binnen de ICT en creatieve industrie.

- Met een werkgelegenheidsaandeel van 9,1 procent is ICT en creatieve industrie ook oververtegenwoordigd in de omliggende gemeenten van Hilversum in de Gooi en Vechtstreek. In vergelijking met het overig deel van de Noordvleugel buiten de top 10 steden valt verder de sterke specialisatie in zorg op en de ondervertegenwoordiging van traditionele sectoren als landbouw, industrie, transport en communicatie en de bouw.
- De werkgelegenheidsdynamiek in overig Gooi en Vechtstreek is beperkt. De ontwikkeling van de totale werkgelegenheid is vanaf 2002 licht afgenomen en stabiel. Creatieve industrie is een van de groeisectoren in de overige gemeenten van Gooi en Vechtstreek over de periode 1996-2009. Vanaf 2006 zien we hier een kentering in het groeipad. ICT is gekrompen in de Gooi en Vechtstreek over de periode 1996-2009 met ruim 15 procent, vanaf 2003 is de omvang van de werkgelegenheid in de sector stabiel. Oorzaak is de sterke krimp in ICT hardware door de gefaseerde sluiting van Lucent Technologies.
- De samenstelling van de creatieve industrie in de omliggende gemeenten van Hilversum is sterk gediversifieerd. Met uitzondering van cultureel erfgoed zijn alle bedrijfstakken in de creatieve industrie oververtegenwoordigd ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Dit geldt in het bijzonder voor de media- en entertainmentindustrie met ruim 1300 banen en een locatiequotiënt van 191. Film en radio en televisie zijn ook hier de belangrijkste bedrijfstakken maar de rol is lang niet zo dominant als in Hilversum.
- Verder valt de sterke specialisatie in creatieve zakelijke dienstverlening op in de gemeenten in overig Gooi en Vechtstreek. Zowel vormgeving en ontwerp als communiceren en informatie zijn absoluut en relatief groter in de overige gemeenten van de Gooi en Vechtstreek dan in Hilversum.
- ICT diensten en hardware zijn in overig Gooi en Vechtstreek licht oververtegenwoordigd ten opzichte van het nationaal gemiddelde. Uitschieter zijn de softwarebedrijven, die ook in de periode 2007-2009 een sterke groei hebben doorgemaakt.

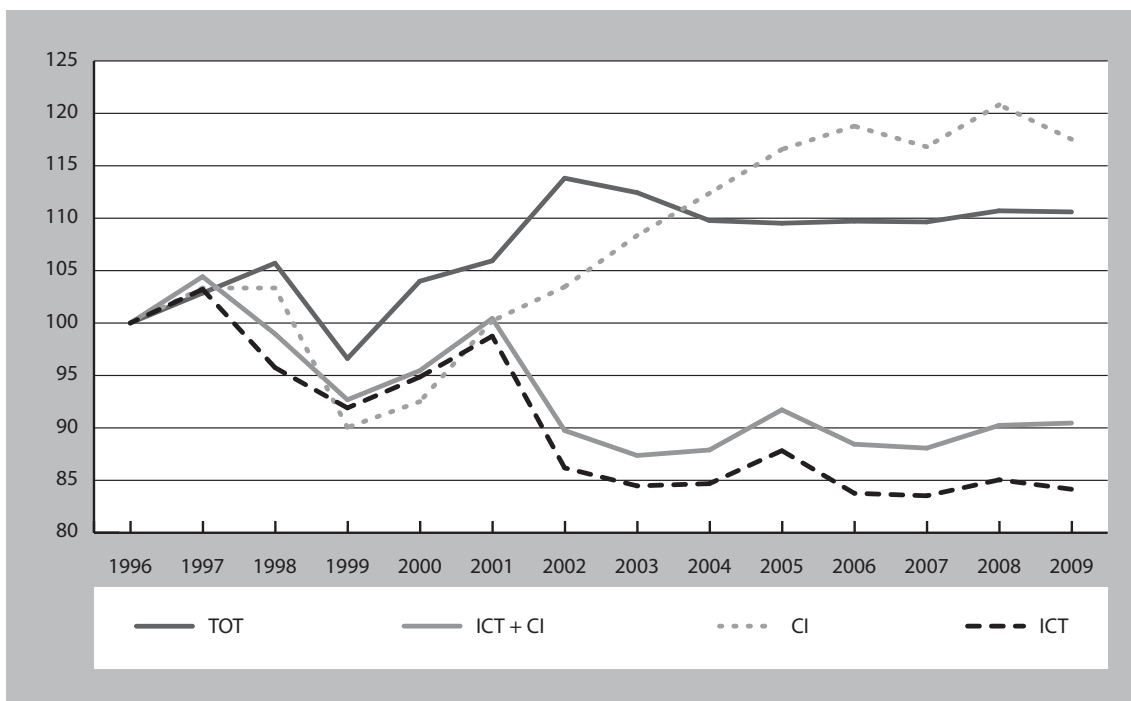
Bijlagen

Figuur B.2.1: Sectorstructuur van de economie van Overig Gooi en Vechtstreek in 2009, uitgedrukt in werkgelegenheidsaandeel van economische sectoren

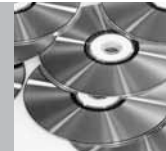

Bron: LISA

Figuur B.2.2: Ontwikkeling werkgelegenheid in Overig Gooi en Vechtstreek in de periode 1996-2009 voor ICT en creatieve industrie en de totale economie

Bron: LISA

Tabel B.2.1: Aantal banen, aantal vestigingen, werkgelegenheidsgroei en specialisatiegraad in bedrijfstakken van de creatieve industrie in Overig Gooi en Vechtstreek in 2009, onderverdeeld naar kunsten en cultureel erfgoed, media en entertainmentindustrie, en creatieve zakelijke dienstverlening

Overig Gooi en Vechtstreek	Banen 2009	Vestigingen 2009	Banengroei 1996-2009	Banengroei 2007-2009	LQ NL=100
Kunsten en cultureel erfgoed	937	416	240	66	151
Podiumkunsten	274	95	88	27	187
Scheppende kunsten	172	150	57	26	163
Overig kunst en erfgoed	347	157	87	9	181
Cultureel erfgoed	144	14	8	4	82
Media en entertainmentindustrie	1361	554	60	-32	191
Radio en televisie	348	129	59	-99	276
Persmedia	258	170	55	-12	98
Film	330	149	130	11	357
Muziekindustrie	32	15	-52	-9	215
Boekenindustrie	197	70	11	50	206
Overige uitgeverijen	31	2	-152	-17	158
Live entertainment	165	19	9	44	165
Creatieve zakelijke dienstverlening	960	550	186	-14	155
Vormgeving en ontwerp	215	163	111	25	200
Communiceren en informatie	745	387	75	-39	146
Creatieve industrie	3258	1520	486	20	167
ICT en creatieve industrie	5710	2057	-602	151	139

Bron: LISA

Tabel B.2.2: Aantal banen, aantal vestigingen, werkgelegenheidsgroei en specialisatiegraad in bedrijfstakken van de ICT in Overig Gooi en Vechtstreek in 2009, onderverdeeld naar content, diensten en hardware

Overig Gooi en Vechtstreek	Banen 2009	Vestigingen 2009	Banengroei 1996-2009	Banengroei 2007-2009	LQ NL=100
Content	2135	1077	224	-97	182
Radio en televisie	348	129	59	-99	276
Persmedia	258	170	55	-12	98
Film	330	149	130	11	357
Muziekindustrie	32	15	-52	-9	215
Boekenindustrie	197	70	11	50	206
Overige uitgeverijen	31	2	-152	-17	158
Reclame en PR-bureaus	724	379	62	-46	149
Industrieel ontwerp en vormgeving	215	163	111	25	283
Diensten	2007	509	419	146	112
Drukkerijen en reproductie	356	56	-143	-5	119
Telecommunicatie	101	16	-105	11	37
Software	1363	393	1059	176	170
Facilitaire ICT-diensten	187	44	-392	-36	44
Hardware	445	28	-1507	-15	124
Vervaardiging ICT hardware	392	14	-1494	1	125
Installatie, verhuur en reparatie ICT hardware	53	14	-13	-16	111
ICT	4587	1614	-864	34	138

Bron: LISA

Tabel B.2.3: Groei aantal banen per grootteklasse in de periode 2007-2009 in de creatieve industrie in Overig Gooi en Vechtstreek, onderverdeeld naar kunsten en cultureel erfgoed, media en entertainmentindustrie, en creatieve zakelijke dienstverlening

Overig Gooi en Vechtstreek	0 t/m 1	2 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 50	50+	Totaal
Kunsten en cultureel erfgoed	55	-11	19	3	0	66
Media en entertainment-industrie	52	-59	10	-97	62	-32
Creatieve zakelijke dienstverlening	17	-1	-12	-18	0	-14
Creatieve industrie	124	-71	17	-112	62	20

Bron: LISA

Tabel B.2.4: Groei aantal banen per grootteklasse in de periode 1996-2009 in de creatieve industrie in Overig Gooi en Vechtstreek, onderverdeeld naar kunsten en cultureel erfgoed, media en entertainmentindustrie, en creatieve zakelijke dienstverlening

Overig Gooi en Vechtstreek	0 t/m 1	2 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 50	50+	Totaal
Kunsten en cultureel erfgoed	108	50	11	123	-52	240
Media en entertainment-industrie	120	-6	-37	31	-48	60
Creatieve zakelijke dienstverlening	114	4	33	35	0	186
Creatieve industrie	342	48	7	189	-100	486

Bron: LISA

Tabel B.2.5: Groei aantal banen per grootteklasse in de periode 2007-2009 in de ICT in Overig Gooi en Vechtstreek, onderverdeeld naar content, diensten en hardware

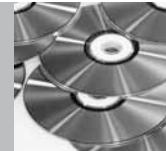
Overig Gooi en Vechtstreek	0 t/m 1	2 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 50	50+	Totaal
Content	72	-68	-2	-119	20	-97
Diensten	48	-40	17	85	33	143
Hardware	1	5	-28	-16	26	-12
ICT	121	-103	-13	-50	79	34

Bron: LISA

Tabel B.2.6: Groei aantal banen per grootteklasse in de periode 1996-2009 in de ICT in Overig Gooi en Vechtstreek, onderverdeeld naar content, diensten en hardware

Overig Gooi en Vechtstreek	0 t/m 1	2 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 50	50+	Totaal
Content	234	-16	-1	72	-65	224
Diensten	118	-27	-19	442	-120	394
Hardware	-6	8	-17	-32	-1435	-1482
ICT	346	-35	-37	482	-1620	-864

Bron: LISA

1.3 Operationele definities ICT en creatieve industrie

Tabel B.3.1 Afbakening op bedrijfstakniveau van de creatieve industrie naar kunsten, media en entertainment, en creatieve zakelijke dienstverlening, volgens de SBI 2008 standaard bedrijfsindeling

Kunsten		Media en Entertainment		Creatieve zakelijke	
7990	Informatieverstrekking op het gebied van toerisme	5811	Uitgeverijen van boeken	7021	Public relationsbureaus
90011	Beoefening van podiumkunst	5813	Uitgeverijen van kranten	7111	Architecten
90012	Producenten van podiumkunst	5814	Uitgeverijen van tijdschriften	7311	Reclamebureaus
9002	Dienstverlening voor uitvoerende kunst	5819	Overige uitgeverijen (niet van software)	7312	Handel in advertentieruimte en -tijd
9003	Schrijven en overige scheppende kunst	5821	Uitgeverijen van computerspellen	7410	Industrieel ontwerp en vormgeving
90041	Theaters en schouwburgen	5829	Overige uitgeverijen van software	8230	Organiseren van congressen en beurzen
91011	Openbare bibliotheken	59111	Productie van films (geen televisiefilms)		
91012	Kunstuitleencentra	59112	Productie van televisieprogramma's		
91019	Overige culturele uitleencentra en openbare archieven	5912	Facilitaire activiteiten voor film- en televisieproductie		
91021	Musea	5913	Distributie van films en televisieproducties		
91022	Kunstgalerieën en -expositieruimten	5914	Bioscopen		
9103	Monumentenzorg	5920	Maken en uitgeven van geluidsopnamen		
94993	Steunfondsen (niet op het gebied van welzijnszorg)	6010	Radio-omroepen		
94994	Vriendenkringen op het gebied van cultuur, fanclubs	6020	Televisie-omroepen		
		6321	Persagentschappen		
		6329	Overige dienstverlenende activiteiten op het gebied van info		
		74201	Fotografie		
		90013	Circus en variété		
		93211	Pret- en themaparken		
		93212	Kermisattracties		

Bron: LISA

Tabel B.3.2: Afbakening op bedrijfstakniveau van de ICT naar content, diensten en hardware, volgens de SBI 2008 standaard bedrijfsindeling

Content		Diensten		Hardware	
5811	Uitgeverijen van boeken	1811	Drukkerijen van dagbladen	2611	Vervaardiging van elektronische componenten
5813	Uitgeverijen van kranten	18121	Drukkerijen van boeken e.d.	2612	Vervaardiging van elektronische printplaten
5814	Uitgeverijen van tijdschriften	18122	Drukkerijen van tijdschriften	2620	Vervaardiging van computers en randapparatuur
5819	Overige uitgeverijen (niet van software)	18123	Drukkerijen van reclame	2630	Vervaardiging van communicatieapparatuur
5821	Uitgeverijen van computerspellen	18124	Drukkerijen van verpakkingen	2640	Vervaardiging van consumentenelektronica
5829	Overige uitgeverijen van software	18125	Drukkerijen van formulieren	2651	Vervaardiging van meet-, regel-, navigatie- en controleapp.
59111	Productie van films (geen televisiefilms)	18129	Overige drukkerijen n.e.g.	2670	Vervaardiging van optische instrumenten en apparatuur
59112	Productie van televisieprogramma's	1813	Prepress- en premedia-activiteiten	2680	Vervaardiging van informatiedragers
5912	Facilitaire activiteiten voor film- en televisieproductie	1814	Grafische afwerking en overige verwante activiteiten	2731	Vervaardiging van kabels van optische vezels
5913	Distributie van films en televisieproducties	1820	Reproductie van opgenomen media	2732	Vervaardiging van overige elektrische, elektronische kabels
5914	Bioscopen	6110	Draadgebonden telecommunicatie	2790	Vervaardiging van overige elektrische apparatuur
5920	Maken en uitgeven van geluidsopnamen	6120	Draadloze telecommunicatie	3313	Reparatie van elektronische en optische apparatuur
6010	Radio-omroepen	6130	Telecommunicatie via satelliet	3314	Reparatie van elektrische apparatuur
6020	Televisie-omroepen	6190	Overige telecommunicatie	3323	Installatie van elektronische en optische apparatuur
6321	Persagentschappen	6201	Ontwikkelen, produceren en uitgeven van software	3324	Installatie van elektrische apparatuur
6329	Overige dienstverlenende activiteiten op het gebied van info	6202	Advisering op het gebied van informatietechnologie	7733	Verhuur en lease van computers en kantoorapparatuur
7021	Public relationsbureaus	74201	Fotografie	9511	Reparatie van computers en randapparatuur
7311	Reclamebureaus	90013	Circus en variété	9512	Reparatie van communicatie-apparatuur
7312	Handel in advertentieruimte en -tijd	93211	Pret- en themaparken		
7410	Industrieel ontwerp en vormgeving	93212	Kermisattracties		
74201	Fotografie	6203	Beheer van computerfaciliteiten		
		6209	Overige dienstverlenende activiteiten op het gebied van info		
		6311	Gegevensverwerking, webhosting en aanverwante activiteiten		
		6312	Webportals		

Bron: LISA

